

Maatschappelijke Diensttijd 2022

Onderzoeksdocumentatie en kwaliteitsanalyse

Edith Adriaanse

Marco Budé

Luca Janssen

Joeri Roels

Marleen Wingen

CBS Heerlen
CBS-weg 11
6412 EX Heerlen
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen
+31 45 570 60 00
www.cbs.nl

projectnummer

nummer
sector
datum

Versiebeheer

Versiehistorie

Versie	Datum	Omschrijving	Auteur
0.1	14-07-2023	Eerste draft versie	Marleen Wingen
0.4	27-7-2023	Tweede draft versie	Marleen Wingen
0.7	7-9-2023	Definitief	Marleen Wingen

Actieve distributie per versie

Versie	Distributie
0.1	Auteurs SAL
0.4	Auteurs SAL en DVZ
0.7	Auteurs SAL en DVZ

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Doel van dit document	5
1.2 Definities, acroniemen en afkortingen	5
2. Doel, achtergrond en geschiedenis van het onderzoek	6
2.1 Doel	6
3. Dataverzameling	7
3.1 Randvoorwaarden	7
3.2 Vragenlijstontwerp	9
3.3 Steekproefontwerp	9
3.4 Benaderingontwerp	10
3.5 Veldwerkresultaten	14
3.6 SAM referentiegroep	20
4. Verwerken (dataprocessing)	21
4.1 Inleiding	21
4.2 Controleren en uniformeren waarneemdata	22
4.3 Verrijken	22
4.4 Afleiden	24
5. Responsrapportage	29
5.1 Afbakening respons en steekproef- en responsverantwoording	29
5.2 Selectiviteit van de respons	30
6. Weging	33
6.1 Steekproefkader, steekproef en gewichten	33
6.2 Weegmodellen	35
6.3 Resultaten van de weging	36
7. Conclusie kwaliteitsanalyse	40
8. Bijlage I – Aanschrijfbrief (voorbeeld)	41
9. Bijlage II - Vragenlijst sociale samenhang –MDTvragen	43
10. Bijlage III - Algemene beschrijving dataprocessing	47

1. Inleiding

1.1 Doel van dit document

In dit document wordt verslag gedaan van het onderzoek Maatschappelijke Diensttijd (MDT 2022). De voorbereiding, dataverzameling en verwerking van de gegevens worden beschreven. Daarnaast dient dit document als naslagwerk voor onderzoekers die meer inzicht wensen in de achtergronden van het onderzoek en in het tot stand komen van de analysebestanden. In hoofdstuk 2 wordt het doel, achtergrond en geschiedenis gemeld. Daarna wordt in hoofdstuk 3 uitgebreid ingegaan op de dataverzameling. Hoofdstuk 4 gaat over de uitzonderingen in de verwerkingsstraat die voor dit onderzoek zijn toegepast. In de bijlage staat de standaard verwerkingsstraat gemeld.

Tevens worden in deze notitie wordt op enkele kwaliteitsaspecten van het onderzoek ingegaan. In hoofdstuk 5 komt allereerst de responsrapportage aan de orde. Deze bestaat uit een korte beschrijving van de getrokken steekproef, de verantwoording van de uitgezette steekproef, en de gerealiseerde responsaantallen. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre er sprake is van selectiviteit in de respons naar achtergrondkenmerken. In hoofdstuk 6 worden de wegen besproken. Tot slot volgen enkele conclusies die uit deze analyses getrokken kunnen worden (hoofdstuk 7).

1.2 Definities, acroniemen en afkortingen

Begrip	Omschrijving
MDT	Maatschappelijke Diensttijd
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

2. Doel, achtergrond en geschiedenis van het onderzoek

2.1 Doel

Het ministerie van VWS (in eerste instantie, later is dit overgegaan naar OCW) heeft het CBS verzocht om onderzoek te doen naar Maatschappelijke Diensttijd (MDT). Concrete vraag is om een effectmeting uit te voeren waarin de ontwikkeling van jongeren die MDT hebben gedaan wordt vergeleken met de ontwikkeling van jongeren die geen MDT hebben gedaan. Het CBS verzamelt via de reguliere enquête Sociale Samenhang en Welzijn diverse gegevens over jongeren die bruikbaar zijn voor de effectmeting van MDT. Er zullen op 2 momenten metingen worden gedaan; in 2022 en in 2024.

Het verzoek bestaat uit verschillende onderdelen:

1. 15 vragen toevoegen aan de vragenlijst Sociale Samenhang van het onderzoeksjaar 2022.
2. De vragenlijst Sociale Samenhang van 2022 via CAWI en CATI afnemen bij jongeren die maatschappelijke diensttijd hebben gedaan.
3. Het toesturen van een folder met resultaten naar de respondenten in 2023.
4. De vragenlijst Sociale Samenhang van 2024 via CAWI afnemen bij MDT-respondenten die in 2022 hebben meegedaan.

De 15 vragen zijn tijdens de ontwikkeling van de vragenlijst Sociale Samenhang al meegenomen. Dit onderzoeksdesign heeft betrekking op punt 2 uit het verzoek. Voor de volledigheid wordt wel beschreven wat voor punt 1 is gedaan.

In 2021 is een eerste poging tot waarneming gedaan, deze is voortijdig gestopt door lage aantallen aan geworven MDT-ers voor dit onderzoek en door ontbreken van minimale informatie over de MDT-ers die niet aan dit onderzoek mee doen. Vervolgens zijn aanvullende afspraken en randvoorwaarden vastgelegd in een addendum. Dit document MDT 2022 betreft een herstart van het onderzoek dat in 2021 is stilgelegd.

Veranderingen ten opzichte van 2021

- *De waarneming in 2021 was in een ander systeem.*
- *In 2021 werden bestanden met BSN aangeleverd, in 2022 ontvangt CBS geen BSN maar NAW gegevens van MDT-ers. De BSN bleek in ongeveer 25% van de gevallen niet bruikbaar, vandaar dat voor 2022 voor dit alternatief is gekozen.*

3. Dataverzameling

De volgende paragraaf beschrijft de dataverzameling. Te beginnen met de vooraf gestelde randvoorwaarden, het vragenlijst- en steekproefontwerp en tevens het vooraf afgesproken benaderontwerp en de logistieke uitwerking. Bij de paragraaf over de veldwerkresultaten komt aan bod hoe het onderzoek daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

3.1 Randvoorwaarden

De randvoorwaarden die ten grondslag liggen aan het onderzoeksdesign voor de dataverzameling van Maatschappelijke Diensttijd 2022 waren de volgende:

Vragen toevoegen aan Sociale Samenhang 2022

Binnen het onderzoek SAM 2022 worden extra vragen toegevoegd ten behoeve van het MDT onderzoek. Deze extra vragen zullen alleen worden gesteld aan jongeren binnen SAM 2022 die in vergelijkbare leeftijdsgroep zitten als de jongeren die aan het MDT onderzoek meedoen. De jongeren uit het SAM onderzoek zijn de referentiegroep.

1. Voor dit deel zijn 15 vragen opgesteld door VWS en toegevoegd aan het reguliere onderzoek Sociale Samenhang in het verslagjaar 2022. Het onderzoek Sociale Samenhang vindt vervolgens plaats via internetwaarneming (CAWI), telefonische interviewing (CATI) en via face-to-face-waarneming (CAPI).
2. Er wordt in 2023 door SAL een selectie gemaakt van alle 16 t/m 27 jarige CAWI- en CATI respons van Sociale Samenhang van onderzoeksjaar 2022 (periode 1-1/22 t/m 31-12-22). Voor de bepaling van de leeftijd wordt de responsdatum gehanteerd. Deze groep is de SAM referentiegroep. Voor deze groep wordt door DRI een aparte weging uitgevoerd en worden gewichten terug geleverd aan SAL, die het bestand met gewichten aan VWS levert via de RA omgeving. Het selecteren van die Sociale Samenhang respondenten is noodzakelijk om een eerlijke vergelijking te maken met de MDT-ers die in 2022 de vragenlijst via CAWI en CATI invullen.
3. Naar verwachting zullen ongeveer 1.030 respondenten in het reguliere onderzoek Sociale Samenhang in de leeftijdscategorie 16-27 jaar zitten. ¹
4. De bevindingen worden beschreven in een rapportage.

---

¹ In het projectvoorstel staat dat ongeveer 860 respondenten via CAWI responderen, ongeveer 170 via CATI en 170 via CAPI (totaal 1.200). Capi zal echter niet meegenomen worden in de selectie van SAM respondenten, omdat voor MDT geen capi wordt ingezet. Daarom is de verwachting in totaal 1.030.

Vragenlijst Sociale Samenhang 2022 afnemen bij MDT-ers

5. De doelpopulatie betreft MDT-ers die bij aanvang van hun MDT traject in de periode 1 januari 2022 t/m 31 augustus 2022 minimaal 16 en maximaal 27 jaar oud waren. Deze jongeren worden o.a. op scholen geworven door een extern onderzoeksbureau (Kantar). Van deze MDT jongeren worden NAW gegevens verzameld. Deze NAW gegevens worden via bestanden aangeleverd aan CBS via een beveiligd portaal, waarna de informatie verrind worden.
6. Let op: er blijken ook MDT-ers jonger dan 16 en ouder dan 27 mee te doen. Het onderzoek wordt uitgevoerd via internetwaarneming (CAWI) gevolgd door herbenadering via telefonische waarneming (CATI) bij non-respons (geen uitdunning). Steekproefpersonen ontvangen een aanschrijfbrief en een folder met het verzoek om de vragenlijst over Sociale Samenhang via internet in te vullen. Bij deze aanschrijfbrief ontvangen alle steekproefpersonen een onconditionele incentive van €5. In de brief zijn een inlogcode en een gebruikersnummer opgenomen. Daarnaast wordt in de brief ingegaan op het doel van het onderzoek. Enkele weken na de verzending van de aanschrijfbrief wordt een rappelbrief verstuurd naar degenen die op dat moment nog niet hebben gerespondeerd en die niet via het Contact Centre Inbound (CCI) hebben aangegeven niet te willen of kunnen deelnemen aan het onderzoek. Weer enkele weken later gebeurt hetzelfde. De aanschrijfbrieven en rappelbrieven worden verstuurd met post die wordt bezorgd tussen 48 en 72 uur na verzending. Bij non-respons op CAWI worden alle steekproefeenheden waarvan het telefoonnummer met voldoende kwaliteit bekend is, telefonisch benaderd voor deelname aan de enquête. Hiertoe worden de steekproeven eerst door externe partijen verrijkt met telefoonnummers. Deze telefoonnummers zijn dus niet opgevraagd bij de werving door Kantar.
7. Alle MDT-ers die niet op eigen initiatief voor een opt-out hebben gekozen worden benaderd. Het gaat naar verwachting om ongeveer 2.500 personen in de eerste portie en ongeveer 2.500 personen in de tweede portie. Het totaal aan jongeren dat benaderd wordt is maximaal 5.000.
8. Er wordt gewerkt met integrale uitzending. Dit betekent dat het hele bestand met MDT-ers zal worden benaderd dat door Kantar is aangeleverd. Mits dit voldoet aan de voorwaarden die gelden bij de steekproef bewerking, zie steekproef paragraaf.
9. De responskansen zijn gebaseerd op realisatiecijfers van de reguliere Sociale Samenhang-vragenlijst en dan specifiek voor de leeftijdsgroep 15-27 jaar die in de CAWI-mode responderen. In totaal is de responsverwachting tussen de 30% en de 35%. We gaan er, ten behoeve van deze indicatie, vanuit dat de MDT-doelgroep vergelijkbaar zal responderen met de 15-27 jarigen uit de huidige Sociale Samenhang.
10. Het aantal te behalen responsen voor het CAWI-deel is naar verwachting 1.500. Er is een inspanningsverplichting. Het is lastig vooraf in te schatten hoe goed het telefoonnummerbezit is in de MDT-groep. Inschatting is dat dit vrij laag ligt. We verwachten bij de CATI-mode een respons van ongeveer 30% en een telefoonbezit van 60%. Dit leidt tot ongeveer 630 extra respondenten. In dit CAWI-CATI-scenario is er een responsverwachting van ongeveer 2.130 respondenten.
11. Er wordt achteraf een weging over het totaal uitgevoerd. Een belangrijke randvoorwaarde is dan wel dat er van de MDT-ers die niet mee doen aan het CBS onderzoek, wel enige informatie beschikbaar is. Om een goede weging te maken zijn van de groep die niet mee doet minimaal de randtotalen nodig van leeftijd, geslacht en woongemeente of gemeente waar het project plaatsvindt. Van de CBS respondenten is deze informatie op record niveau beschikbaar.
12. De aanschrijfbrief is dezelfde als de aanschrijfbrief van de reguliere Sociale Samenhang, alleen met een andere inrotekst. Wel zal er vermeld worden dat er in 2024 een vervolgmeting plaatsvindt.

13. Op de CBS-website staat informatie over het onderzoek Sociale Samenhang voor respondenten. Tevens zijn medewerkers van de Contact Centre Inbound geïnstrueerd, zodat zij vragen van respondenten kunnen beantwoorden en hen op weg kunnen helpen waar nodig.
14. Bij de personen waarvoor tijdens de telefonische dataverzameling blijkt dat zij de Nederlandse taal niet of onvoldoende spreken, worden geen interviews afgenomen. Bij de internetwaarneming is geen mogelijkheid om hierop te sturen.
15. Na afloop van de eerste en tweede waarneemperiode van de cawi en cati-waarneming wordt gerapporteerd over de realisatie in die periode.

3.2 Vragenlijstontwerp

Voor MDT werd gebruik gemaakt van de vragenlijst van SAM. In die vragenlijst zijn extra vragen opgenomen die alleen aan de SAM referentiegroep en de MDT-ers worden gesteld:

1. Een vraag over een korte cursus in de afgelopen 12 maanden
2. Een blok met vragen over talentontwikkeling, inzet voor een ander of samenleving, hulpnetwerk bij vinden van werk, meedoen MDT en bijdrage MDT
3. Contacten met mensen met andere herkomst, leeftijd, opleiding

De extra vragen worden via een routing binnen de SAM vragenlijst gesteld aan iedereen in de de SAM referentiegroep (16 t/m 27, peildatum is responsdatum) en de MDT groep (16 t/m 27, peildatum is datum start MDT traject). Omdat personen in de MDT groep bij het invullen van de vragenlijst inmiddels een jaar ouder kunnen zijn geworden, was de routing op de extra vragen niet t/m 27 jaar, maar t/m 28 jaar (voor beide groepen). Omdat bij het ontwikkelen van de vragenlijst op een bepaald moment onduidelijk was of personen jonger dan 16 ook tot de MDT groep behoorden, is er geen ondergrens aan de leeftijd gesteld bij de extra vragen.²

Zie Bijlage 2 voor een beschrijving van de set vragen uit de vragenlijst van Sociale Samenhang 2022.

Tijdens de MDT waarneemperiode liep een Engelstalig experiment in de vragenlijst van SAM. Ook de MDT cawi respondenten hebben de mogelijkheid om de vragenlijst in het Engels in te vullen.

3.3 Steekproefontwerp

De steekproefpersonen voor MDT werden aangeleverd door het extern onderzoeksbureau Kantar. Zij leverden bestanden met NAW gegevens. Dit gebeurde in 2 porties, gerelateerd aan de 2 waarneemperiodes. De bestanden werden door de afdeling Centrale Bestandskoppeling (CBK) van team SET verrind (koppelen aan de CBS registratie, en pseudonimiseren). Dit gebeurde op basis van de door Kantar aangeleverde postcode, huisnummer, geboortedatum en geslacht. Het verrinde bestand werd aan de steekproefgroep aangeleverd als basis voor het steekproefkader.

---

² Geen ondergrens in de vragenlijst routing voor de extra vragen. Dat betekent dat in de SAM steekproef deze vragen zijn gesteld aan 15 t/m 28 jarigen (15 is de ondergrens van SAM steekproef). En voor MDT aan 16 t/m 28 jarigen, d.w.z. leeftijd op het moment van invullen (16 was de ondergrens van de steekproef).

Voor deze verrinde personen werd nagegaan welke personen er nog actueel in de BRP aanwezig zijn en behoren tot particuliere huishoudens. Personen buiten de MDT doelpopulatie (leeftijd) werden er uit gefilterd. In deze stappen vielen er dus personen af. Voor alle overige personen werden bij de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens NAW-gegevens opgevraagd.³ Deze NAW-gegevens werden samen met een standaard steekproefbestand (in hetzelfde format als bij Sociale Samenhang) aan de steekproefbewerking aangeleverd. Personen uit dit MDT-bestand die in 2022 ook al zijn benaderd voor Sociale Samenhang, werden gemarkeerd.

In de steekproefbewerking vielen er weer personen uit het onderzoek. Dit betreft de volgende personen:

- Personen waarvan de adresgegevens niet volledig zijn.
- Personen die recent zijn verhuisd naar een instelling, inrichting of tehuis
- Personen die in 2022 reeds in de uitgezette steekproef voor Sociale Samenhang hebben gezeten.

De overige personen bepalen de uitzet.

Bij de waarneming werden alle eenheden meegenomen die zijn aangeleverd en het hierboven beschreven proces succesvol doorlopen hebben.

3.4 Benaderingontwerp

Het benaderontwerp dat vooral was afgesproken is hieronder beschreven en overgenomen uit het onderzoeksdesign (daarom ook in de tegenwoordige tijd beschreven). In paragraaf 3.5 wordt teruggekomen op de daadwerkelijke uitvoering en resultaten.

De waarneemstrategie van Maatschappelijk Diensttijd bestond uit internetwaarneming, mogelijk gevolgd door cati- herbenadering van de internet non-respons, afhankelijk van het telefoonbezit. De internetwaarneming kan op iedere dag plaatsvinden. De telefonische waarneming vindt op doordeweekse dagen plaats.

3.4.1 Benaderstrategie

Aangezien MDT meelift op de vragenlijst van sociale samenhang (SAM) en jongeren uit het SAM onderzoek als referentiegroep gebruikt, is de strategie voor MDT in principe hetzelfde als voor SAM, behalve dat bij SAM ook capi wordt ingezet. Maar de cawi en cati strategie is voor MDT gelijk aan SAM.

Cawi

Respondenten ontvangen een aanschrijfbrief met het verzoek om de vragenlijst via internet in te vullen. In de brief zijn een inlogcode en een gebruikersnummer opgenomen. Daarnaast wordt in de brief ingegaan op het doel van het onderzoek en wordt aangekondigd dat mogelijk een telefonische benadering kan volgen als geen reactie wordt ontvangen van de respondent via internet. Bij deze brief wordt tevens een incentive in de vorm van een cadeaukaart ter waarde van 5 euro toegevoegd. De aanschrijfbrieven zullen verstuurd worden met niet-kritische post.

---

³ Ook dit kan uitval opleveren, zoals studenten die in BRP op ander adres staan dan ze hebben opgegeven.

Hierbij wordt gekozen voor verzending op dinsdag zodat de brieven op donderdag (x-postcodes) en vrijdag (y-postcodes) op de mat vallen.

Twee weken na de verzending van de aanschrijfbrief wordt een rappelbrief verstuurd naar degenen die op dat moment nog niet hebben gerespondeerd en die niet hebben aangegeven bij het CCI niet mee te willen werken aan het onderzoek. Weer twee weken later gebeurt hetzelfde. Beide rappelbrieven worden met niet-kritische post verzonden. In hoofdstuk 3 wordt per portie aangegeven op welke dag de verzending plaatsvindt. In totaal hebben respondenten 5,5 week om de vragenlijst in te vullen, wat neer komt op 40 (x) of 39 (y) dagen.

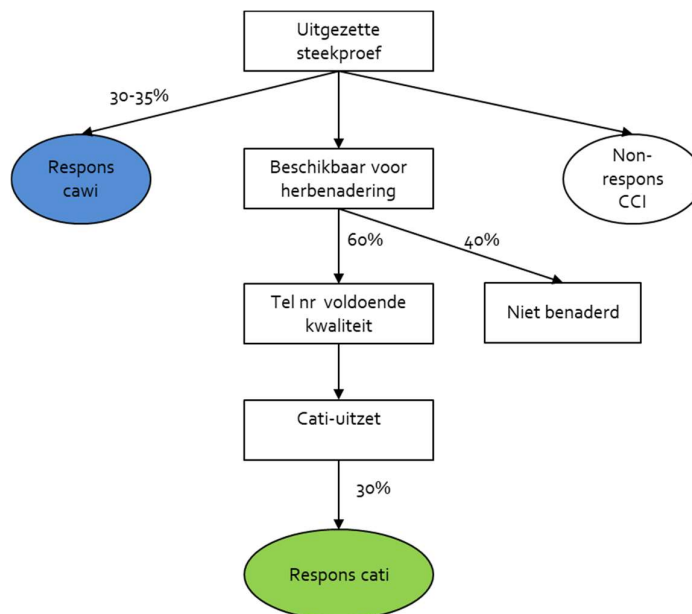
Cati

Personen die niet via internet hebben gerespondeerd worden telefonisch herbenaderd als een telefoonnummer van voldoende kwaliteit beschikbaar is (geen uitdunning). Op het moment dat de herbenaderingsporties worden geprepareerd, wordt voor respondenten de mogelijkheid afgesloten om de vragenlijst via internet in te vullen. Hiermee wordt voorkomen dat respondenten gelijktijdig via internet en telefonisch reageren. Personen die naar aanleiding van één van de brieven via de CBS-helpdesk deelname hebben geweigerd, worden niet herbenaderd.

Voor steekproefporties die worden aangeboden aan de cati waarneming geldt een waarneemperiode van 20 werkdagen (dus 4 weken). Er wordt voorafgaand aan de telefonische herbenadering geen nieuwe brief gestuurd. Er worden minimaal negen belpogingen gedaan. Deze worden verspreid over de ochtend, middag en avond en over meerdere dagen. Dit gebeurt automatisch door middel van time slices [1].

In Figuur 1 wordt de benaderstrategie schematisch weergegeven. Per benaderingsstap is de geschatte responskans vermeld.

Figuur 1: Benaderingsstrategie Maatschappelijke Diensttijd 2022

Zoals aangegeven worden alle steekproefpersonen eerst via cawi benaderd. Naar verwachting zal ongeveer 30 tot 35% van de steekproefelementen online aan het onderzoek meedoen. Een klein deel van de steekproefpersonen zal alsnog aan het CCI laten weten niet mee te willen werken aan het onderzoek. Deze personen worden ook niet meer benaderd in cati mode. De rest is beschikbaar is voor cati herbenadering. Van dit potentieel voor de herbenadering wordt maximaal 60% aangemerkt als cati-potentieel (op basis van de beschikbaarheid en de kwaliteit van de telefoonnummers). Het verwachte cati-responspercentage is 30%.

3.4.2 Incentives

Er worden bij dit onderzoek VVV-cadeaukaarten ter waarde van 5 euro ingezet als responsverhogende maatregel. Deze incentives/ cadeaukaarten worden bij de aanschrijfbrief (voor de cawi-waarneming) meegestuurd. Dit houdt in dat het hier om een onconditionele incentive gaat: steekproefelementen krijgen allemaal de incentive ongeacht of zij mee werken of niet. Het aantal te vergeven incentives is dus gelijk aan de steekproefuitzet.

Let op: Bij de SAM referentiegroep wordt in 2022 geen 5 € incentive meer ingezet. Daar wordt gebruik gemaakt van een conditionele keuze incentive (Ipad of VVV bon 400€).

3.4.3 Brieven, folder en website

De aanschrijfbrief en de rappelbrieven zijn essentieel voor het verkrijgen van responsen. In de brieven wordt eerst op een prikkelende manier uitgelegd waar het onderzoek over gaat. Ook wordt benadrukt waarom het belangrijk is dat de steekproefpersonen meewerken aan het onderzoek (omdat ze een grote groep Nederlanders vertegenwoordigen). In de brief wordt uitgelegd hoe de ontvanger mee kan werken aan het onderzoek. Meer specifiek betekent dit dat een inlogcode en een gebruikersnummer opgenomen worden in de brief. Verder wordt in alle CBS-brieven aangegeven dat de gegevens van respondenten veilig zijn en wordt aangegeven waar personen terecht kunnen met vragen. Verder zijn de volgende zaken relevant voor de brieven van Maatschappelijke Diensttijd 2022:

- Alle MDT-ers krijgen dezelfde brief. Deze is in basis zelfde als de SAM brief, waarbij de introtekst met motivatie afwijkt. Wel zal er extra vermeld worden dat er in 2024 een vervolgmeting plaatsvindt.
- De aanschrijfbrieven en de rappelbrieven worden verstuurd met niet-kritische post op dinsdag zodat ze op donderdag of vrijdag aankomen.
- In de aanschrijfbrief en de rappelbrieven staat een link naar de vragenlijst, en een gebruikersnummer en toegangscode.
- Bij alle aanschrijfbrieven worden de algemene CBS-folder en de incentive van 5 euro bijgevoegd.
- Daarnaast wordt in alle brieven aangekondigd dat een telefonische benadering kan volgen als geen reactie wordt ontvangen van de respondent via internet.
- In de 2^e rappelbrief wordt de afsluitdatum opgenomen van de betreffende cawi-portie.
- In de brieven is een formulering voor de “informed consent” opgenomen, waarbij in algemene zin wordt opgenomen welke variabelen het betreft.
- De respondenten kunnen via de volgende [website](#) meer informatie krijgen over het onderzoek. Op deze pagina vinden respondenten informatie zoals waarom het onderzoek uitgevoerd wordt, waarom zij benaderd worden, informatie over de beloning/incentive en een link naar de vragenlijst. De link van deze website wordt opgenomen in de brief: cbs.nl/diensttijd

In Bijlage 1 staat een overzicht van de enquêtematerialen die voor Maatschappelijke Diensttijd 2022 gebruikt worden. Voor een professionele uitstaling worden de aanschrijfbrief en beide rappelbrieven in kleur geprint.

3.4.4 Verhuizers

Hoewel de adresgegevens van MDT-ers kort voor aanvang van de waarneemperiode worden toegevoegd is niet te voorkomen dat het adres in de BRP niet juist blijkt te zijn omdat de steekproefpersoon nog is verhuisd. Tijdens de waarneemperiode worden geen verhuizers herbenaderd, omdat de kosten niet opwegen tegen de baten [2].

3.4.5 Logistieke uitwerking

De waarneming start op dinsdag 23 augustus 2022 met de verzending van de aanschrijfbrieven voor de internetbenadering van de eerste portie. De tweede portie start op 18 oktober 2022. In onderstaand figuur staat de planning visueel weergegeven, blauw is CAWI, rood is CATI.

wk	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
portie 1	23-8					2-10	4-10				31-10							
portie 2									18-10					27-11	29-11			23-12

3.5 Veldwerkresultaten

3.5.1 Aanpassingen na vaststellen onderzoeksdesign 2022

1 Teksten brieven (jongerenpanel)

Om de respons zo hoog mogelijk te krijgen was er op 3 mei 2022 een meeting met het jongerenpanel van MDT. Hierbij is gesproken over de CBS benaderstrategie en de inhoud van de te versturen brieven. De jongeren hadden veel suggesties over wat er beter kon, een deel daarvan was helaas niet uitvoerbaar (in dit project).⁴ Maar suggesties voor de teksten in de brief zijn wel meegenomen. Naar aanleiding daarvan is de inrotekst van de MDT 2022 brieven aangescherpt, waarbij deze bondiger is gemaakt en direct aan het begin wordt aangegeven wat er gevraagd wordt en waar je aan bijdraagt.

2 Extra cati portie

In de eerste cati portie van 2022 zijn te weinig personen uitgezet. De te krappe selectie is veroorzaakt doordat in eerste instantie alleen telefoonnummers van voldoende kwaliteit zijn geselecteerd uit de cawi 'geen-respons'. De initiële cati uitzet van de eerste portie was zo'n 40% van de cawi 'geen-respons'. In het design was uitgegaan van het selecteren van 60% van de cawi 'geen-respons' voor cati. Daarom is er een extra cati portie ingezet, waarin de ontbrekende 20% zat. Dit betrof nummers die net onder de algemene CBS grens voor voldoende kwaliteit vielen. De waarneming voor deze extra cati portie liep gelijk met de tweede cati portie, van 29 november t/m 23 december.

⁴ Suggesties die niet uitvoerbaar waren: brieven vanuit de MDT projecten laten versturen of door hun een vooraankondiging laten doen (ivm betrouwbaarheid), mail i.p.v. brieven, digitale folder, contact met CBS via whatsapp, vragenlijst starten via QR in brief, vragenlijstduur benoemen in brief (en moet kort zijn), jongeren via Instagram werven.

3.5.2 Globale resultaten

De bedoeling was dat er 2* 2.500 personen aangeschreven zouden worden. Met het uitgangspunt van een cawi en cati respons van 30% was de verwachting dat er in totaal zo'n 2.130 respons binnengehaald zou worden.

Design

portie	uitzet		respons%		respons aantallen			respons%
	cawi	cati	cawi	cati	cawi	cati	totaal	totaal
1	2.500	1.050	30%	30%	750	315	1.065	43%
2	2.500	1.050	30%	30%	750	315	1.065	43%
totaal	5.000	2.100	30%	30%	1.500	630	2.130	43%

Realisatie 2022

portie	uitzet		respons%		respons aantallen			respons%
	cawi	cati	cawi	cati	cawi	cati	totaal	totaal
1	1.372	381	30%	22%	408	82	490	
1 extra		174		8%		14	14	
1 totaal	1.372	555	30%	17%	408	96	504	37%
2	339	148	26%	18%	88	26	114	34%
totaal	1.711	703	29%	17%	496	122	618	36%

Net als in 2021 was de uitzet in 2022 veel lager dan verwacht (zie paragraaf 4.2.3). Dit is de grootste oorzaak voor het veel lagere responsaantal dan verwacht was.

In de eerste portie zijn 3 van 408 cawi responsen in het Engels ingevuld. In de overige porties is geen respons in het Engels ingevuld.

3.5.3 Aanlevering bestanden en verloop

Voor 2022 golden een aantal randvoorwaarden en wijzigingen t.o.v. 2021 (vastgelegd in een addendum bij het initiële contract):

- Alle MDT-ers binnen de doelpopulatie zou naar gegevens worden gevraagd voor het CBS onderzoek (met een niet expliciete opt-out). De wervingsvraag ging vervallen. *Oplossing voor probleem 1 en 2.*
- Er zou worden afgestapt van aanlevering van BSN-nummers, omdat deze slechts van een deel van de MDT-ers bekend was. In plaats daarvan zou postcode, huisnummer, geboortedatum en geslacht worden aangeleverd. De insteek was dat hiermee zo'n 95% van de MDT-ers gekoppeld zou kunnen worden. *Oplossing voor probleem 3*
- Er zouden randtotalen van de hele MDT doelpopulatie worden verzameld. *Oplossing voor probleem 4*
- De doelpopulatie werd duidelijk afgebakend voor wat betreft leeftijd (16 t/m 27 jaar) en periode waarin een MDT project werd gestart (jan t/m aug 2022). *Oplossing voor probleem 5*

Proefbestand

Om te toetsen of de nieuwe afspraken over de aan te leveren data werkbaar zijn, is er voorafgaand aan de levering van de officiële bestanden een proefbestand van 156 personen opgeleverd. Na verrinnen van het proefbestand bleek dat 35% af was gevallen, vooral doordat de kwaliteit van de postcodes en huisnummer niet goed (genoeg) was. Dit is besproken met Kantar, en er werd toegezegd dat bij de officiële bestanden meer controles voorafgaand aan levering aan CBS zouden plaatsvinden. Ook is toen besproken dat er meer dan 2.500 aangeleverd zou moeten worden, omdat er vanuit moest worden gegaan dat een deel toch nog zou afvallen.

Eerste en tweede portie

In de aanloop naar de aanlevering van de eerste portie leken er meer dan volgende personen aangeleverd te gaan worden, misschien wel te veel. Er is toen gesproken over a-select uitdunnen tot 2.500⁵, en de rest voor de tweede portie te bewaren (dit was nodig i.v.m. de ingeplande cati capaciteit).

Voor de eerste portie waren uiteindelijk door Kantar 2.573 personen aangeleverd. 6,8% kon niet verrind worden, en 36,5% bleek buiten de doelpopulatie te vallen (te jong of te oud). Uiteindelijk bleven er 1.376 voor verdere verwerking. Uitdunnen was dus niet aan de orde.

De tweede aangeleverde portie bevatte slechts 1.302 personen. Een deel (28,5%) zat ook al in vorige portie.⁶ Ook hier kon een deel niet verrind worden (9,4%) of was te jong of te oud (19,9%). In de tweede portie viel verder op dat vaak geen woonadres was ingevuld maar het adres van colleges in Rotterdam.

Dit alles samen heeft er toe geleid dat er in totaal over beide porties maar 1.715 (44,3%) van alle aangeleverde MDT personen bruikbaar was voor verdere verwerking. Dat is maar net iets meer dan 1/3 van de 5.000 waar van uit was gegaan.

Reden van uitval	Portie 1		Portie 2		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Persoon dubbel aangeleverd	10	0,4%	26	2,0%	36	0,9%
Persoon in vorige portie	-	-	371	28,5%	371	9,6%
Postcode is geen woonadres	0	0,0%	133	10,2%	133	3,4%
Ongeldige postcode	5	0,2%	2	0,2%	7	0,2%
Te jong of te oud	938	36,5%	259	19,9%	1.197	30,9%
Project buiten waarneemperiode	9	0,3%	13	1,0%	22	0,6%
Niet te verrinnen	175	6,8%	123	9,4%	298	7,7%
Niet actueel in de BRP	10	0,4%	7	0,5%	17	0,4%
In regulier SocSam	1	0,0%	1	0,1%	2	0,1%

⁵ Er waren contractueel geen afspraken over gemaakt tussen CBS en opdrachtgever over uitdunnen in geval er meer dan 2* 2.500 personen waren, en wie dat zou moeten doen (CBS of Kantar).

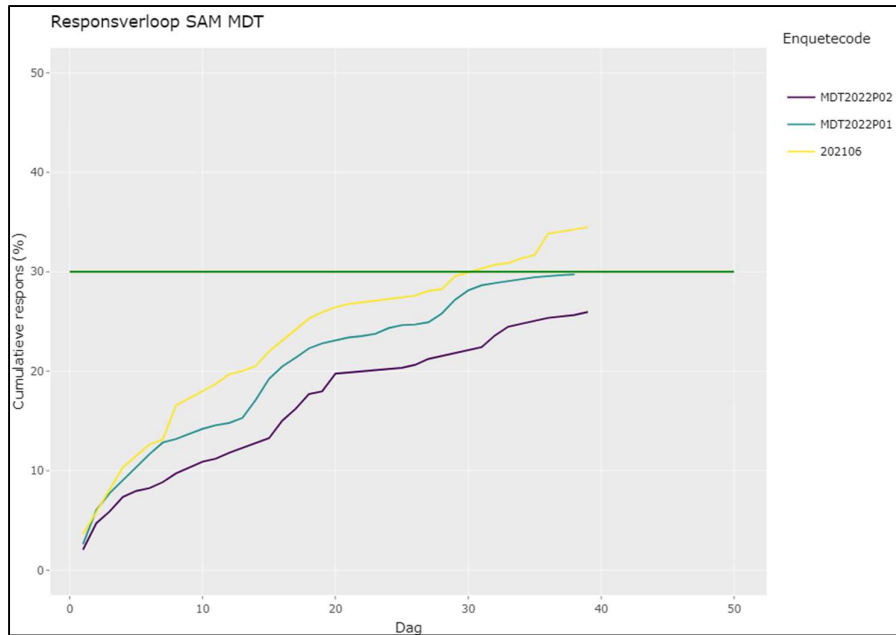
⁶ Kantar heeft bij de tweede portie zelf aangegeven dat hier een aantal personen in zat dit ook al in de eerste portie waren aangeleverd. Zij hebben aangeboden om een nieuw bestand te sturen. Het CBS heeft voorgesteld om deze personen er zelf uit te halen.

Miskoppeling	11	0,4%	10	0,8%	21	0,5%
Geen bruikbaar adres	38	1,5%	18	1,4%	56	1,4%
Bruikbaar voor bewerking	1.376	53,5%	339	26,0%	1.715	44,3%

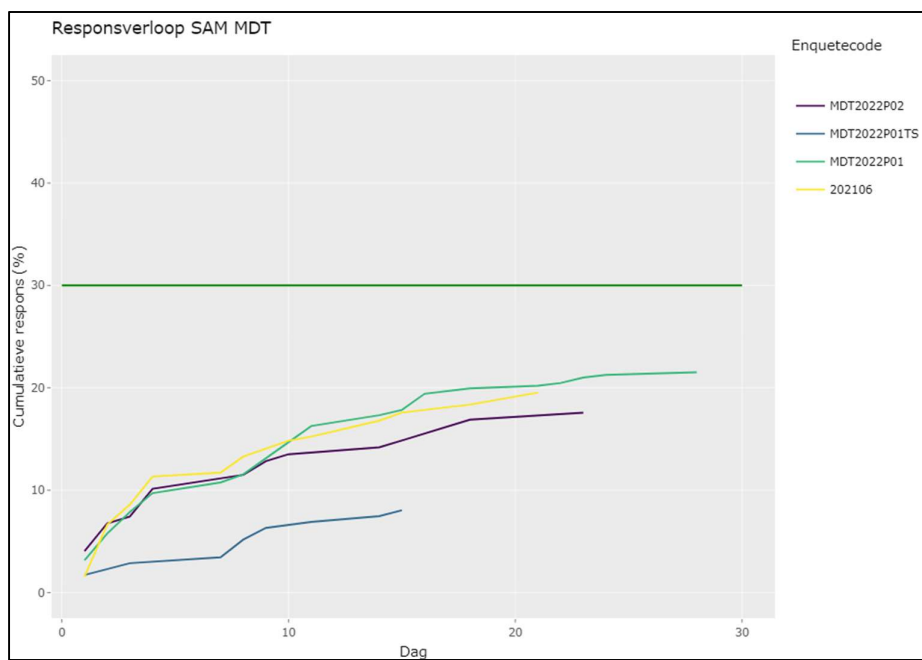
3.5.4 Responsverloop

Cawi

In het verloop van de cawi porties is het effect van de 2 rappels te zien, vooral bij de 2022 porties. Bij de 2021 portie (gele lijn) is de stijging aan het eind opvallend. Misschien is er vanuit MDT toen nog een oproep gedaan om de enquête in te vullen?

Cati

Niet alle lijnen lopen even lang door. Met name de extra portie (blauw lijn) is korter dan de overige lijnen. Dat betekent niet dat er korter is gebeld, er is alleen geen respons meer binnen gehaald in de laatste beldagen.

3.5.5 Eindresultaten cati 2022

2022 - Percentage (non)respons per categorie

	MDT2022P01+		TOTAAL	SAM 2022 (15+)
	MDT2022P01TS	MDT2022P02		
GEEN: Afgesloten nummer	27,4	29,7	27,9	19,6
GEEN: Afspraak gemaakt	0,0	0,7	0,1	0,1
GEEN: Antwoordapparaat	14,1	8,8	12,9	10,3
GEEN: Geen gehoor	10,1	14,2	11,0	9,1
NON: Afgebroken interview	0,5	0,7	0,6	1,6
NON: Benadergegevens om een andere reden onjuist	11,9	12,8	12,1	7,1
NON: Geen gelegenheid tijdens veldwerkperiode	2,7	2	2,6	1,6
NON: OP ziek / niet in staat	0,4	2	0,7	5,1
NON: Overig	0,5	1,4	0,7	2,6
NON: Taalbarriere	0,0	0,7	0,1	1,4
NON: Verhuisd binnen Nederland	5,0	2,7	4,6	1,7
NON: Verhuisd buitenland	0,7	0	0,6	0,0
NON: Weigering	9,4	6,8	8,8	17,7
RESP	17,3	17,6	17,4	22,2
totaal	100	100	100	100

De eerste portie en de extra cati portie bevatten een ander deel van de cawi non-respons was dan de tweede portie. De eerste portie betrof personen met een telefoonnummer kwaliteit van de beste 40%, de extra portie betrof personen met een telefoonnummer kwaliteit van 40% tot 60%, en de tweede portie betrof personen met de beste 60% kwaliteit telefoonnummers. Het heeft daarom geen zin om naar de losse resultaten van de individuele eerste portie en de extra portie te kijken. De resultaten van beide zijn daarom samengevoegd.

De MDT resultaten variëren een beetje per portie. De grootste verschillen zijn te zien bij de categorieën 'Antwoordapparaat' en 'Geen gehoor'. Maar als deze twee categorieën worden opgeteld is het verschil tussen beide porties heel klein.

Ter vergelijking zijn ook de resultaten van het SAM 2022 onderzoek bijgevoegd. De doelpopulatie daarin is 15+. In vergelijking met SAM zie je bij MDT meer afgesloten nummers, benader gegevens om andere reden onjuist, en verhuisd binnen Nederland. Dat zijn categorieën die te maken hebben met de kwaliteit van de telefoonnummers. Ook zijn er bij MDT iets meer afboekingen op antwoordapparaat en geen gehoor. De jongere MDT-ers hebben dus in verhouding tot de hele SAM populatie slechtere kwaliteit telefoonnummers en nemen iets vaker de telefoon niet op. Daar staat tegenover dat ze minder vaak weigeren als ze een cati interviewer aan de lijn krijgen.

3.6 SAM referentiegroep

De MDT resultaten zullen vergeleken worden met de resultaten van jongeren in de leeftijd van 16 t/m 27⁷ die via cawi of cati meededen aan het SAM 2022 onderzoek. Daarvan hebben in totaal rond de 1.000 personen gerespondeerd, waarvan 92% cawi en 8% via cati. Bij MDT 2022 heeft 80% via cawi gerespondeerd en 20% via cati.

3.6.1 Device gebruik

Onderstaande tabel toont de percentages van de devices waarmee de vragenlijst is gestart, en hoeveel procent daarvan hebben afgebroken.

	gestart	afgebroken	respons
overig/ onbekend	3,6	15	85
pc	44,1	7,3	92,7
phone	51,3	14	86
tablet	1,1	16,7	83,3
totaal	100	11,1	88,9

Meer dan de helft heeft de vragenlijst is op de telefoon gestart, waarbij 14% binnen die groep de vragenlijst voortijdig heeft afgebroken, en 86% de vragenlijst volledig heeft ingevuld. Ter vergelijking; van de totale SAM 2022 respons (15+) was 30% via een telefoon gestart, waarbij zo'n 10% afbrak. De MDT jongeren gebruiken dus veel vaker de telefoon, en haken daarbij wat meer af.

---

⁷ In het addendum werd gesproken over een SAM referentiegroep t/m 26 jaar. Na overleg met OCW is afgesproken hier t/m 27 jaar van te maken, zodat het aansluit bij de doelpopulatie van de MDT-ers. Zie ook bijlage 2.

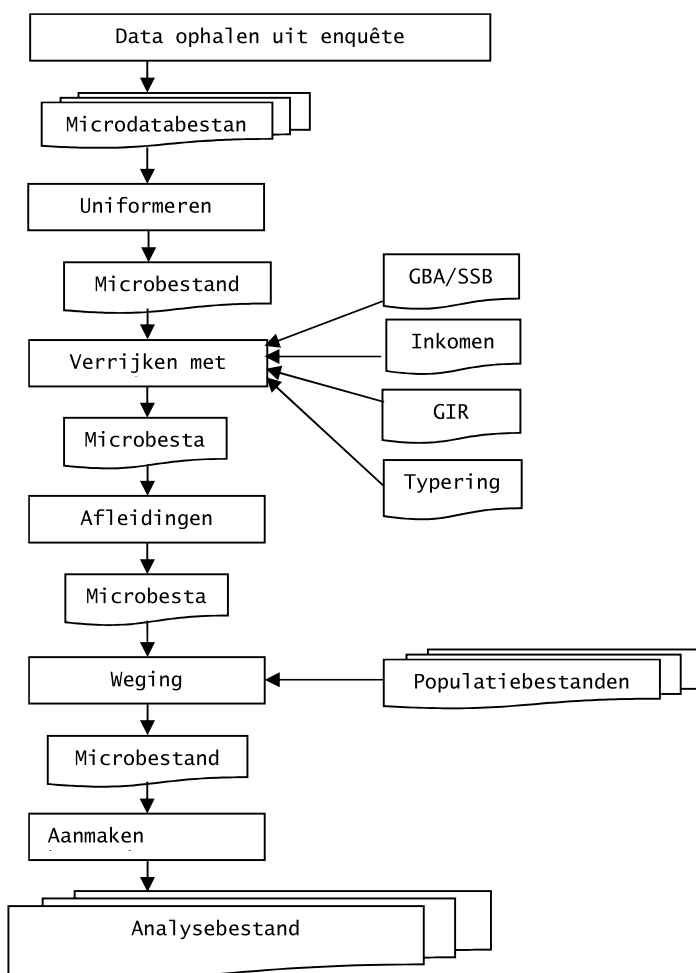
4. Verwerken (dataprocessing)

De term dataprocessing wordt gebruikt om de werkzaamheden samen te vatten die nodig zijn om aan de antwoorden die respondenten geven op de vragen in de vragenlijst plausibele statistische informatie te kunnen ontleen. De verwerking van de data is zoveel mogelijk geautomatiseerd. Het verwerken is uitgevoerd door statistische afdeling, sector SAL/SDV van de Divisie SER.

4.1 Inleiding

Hieronder wordt de verwerking van MDT beschreven en wordt aandacht besteed aan de keuzes die hierin gemaakt zijn. Onderstaande figuur geeft het verwerkingsproces van de onderzoek data in hoofdlijnen aan. De deelprocessen worden in de volgende paragrafen in meer detail beschreven.

Figuur 4.1.1. Procesmodel Verwerkingsproces MDT

4.2 Controleren en uniformeren waarneemdata

De data zijn afkomstig van enquêtes uitgezet via het internet (CAWI) en d.m.v. telefonische enquêtering (CATI). Alle vragenlijsten zijn elektronisch opgeslagen in het enquête systeem van het CBS (phoenix).

De range- en routingcontrole zijn vastgelegd in de vragenlijstschema's en zijn vervolgens in de elektronische vragenlijsten ingebouwd. Deze controles worden automatisch uitgevoerd tijdens het afnemen van de enquête. Er zijn geen papieren vragenlijsten gebruikt, en er zijn ook geen correcties doorgevoerd.

De metadata van enquêtedata kan mode specifiek zijn. In CAWI mode wordt bijvoorbeeld de "weet niet" of "weigert" categorie (indien van toepassing) als aparte categorie weergegeven, terwijl dat niet in de CATI mode het geval is, waarbij standaard "weet niet" en "weigert" is toegestaan. Ook kan de vraagstelling in verschillende modes iets afwijken, of bevatten de verschillende modes iets andere antwoordcategorieën. Er zijn verder nog andere kleine verschillen in de meta voor beide modes. Er is één datamodel gemaakt waarin beide modes ingepast zijn.

4.3 Verrijken

Na het samenvoegen van alle enquête data (en alle modes) in één bestand, is het bestand verrijkt met registerinformatie. Deze informatie is afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), het SSB (verzameling van registers van het CBS), het GIR (gebiedsindelingen register), onderwijstyperingen, en uit de inkomensgegevens.

Aangezien dit onderzoek steekproefelementen gebruikt uit 2020, zijn er GBA-gegevens van dat jaar gebruikt voor verrijking. De meest recente inkomensgegevens die beschikbaar zijn voor dit onderzoek, zijn de inkomensgegevens van 2021. Overige registervariabelen (SSB) zijn verrijkt op de peildatum die geldt voor dit onderzoek. Aangezien hierbij de steekproefelementen al eerder getrokken zijn, ligt de peildatum voor deze verrijking vanaf januari 2022 t/m augustus 2022.

Voor de gebiedsindeling (GIR) is de postcode gebruikt die op steekproefmoment beschikbaar is om de overige variabelen te koppelen. Deze gebiedsindeling is de codelijst die vastgesteld is op 1 januari 2022.

Typeringen voor onderwijs zijn op basis van de gegevens die bekend zijn van de respondent.

In de volgende tabel is weergegeven welke registervariabelen zijn toegevoegd. De tweede kolom bevat de variabele namen zoals deze voorkomen in het geleverde SPSS-bestand. In de derde kolom is vermeld waar de variabele vandaan komt en welke peildatum deze betreft.

Tabel 4.3.1. Overzicht verrijksvariabelen

Variabele omschrijving	Naam variabele	Bron, Peildatum
Gemeentecode	GemCode	GIR 2022, steekproefdatum
Landsdeel	Landsdl	GIR 2022, steekproefdatum
Provincie	Prov	GIR 2022, steekproefdatum
Stedelijkheid	Stedgem	GIR 2022, steekproefdatum
Coropgebied	Corop	GIR 2022, steekproefdatum
generatie	SSB_GBAGENERATIE	SSB, peildatum MDT
geboorteland nederland of buitenland	SSB_GBAGEBOORTELANDNL	SSB, peildatum MDT
aantal ouders in het buitenland geboren	SSB_GBAAANTALOUDERSBUITENLAND	SSB, peildatum MDT
herkomstland (cbs definitie)	SSB_GBAHERKOMSTLAND	SSB, peildatum MDT
standaard landcodering met indikkingen 3 groepen plus onbekend	SSB_LANDDRIEDELING	SSB, peildatum MDT
standaard landcodering met indikkingen 8 groepen plus onbekend	SSB_LANDACHTDELING	SSB, peildatum MDT
standaard landcodering met indikkingen, 10 groepen plus onbekend	SSB_LANDTIENDELING	SSB, peildatum MDT
herkomstgroepering cbs omgecodeerd voor statline-publicatie 3-deling incl. onbekend	SSB_ETNGROEPKORT1	SSB, peildatum MDT
herkomstgroepering cbs omgecodeerd voor andere statline-publ. lokale integratiekaart	SSB_ETNGROEP3	SSB, peildatum MDT
gemeentegrootte in klassen	SSB_GEMGROOTTE	SSB, peildatum MDT
g4	SSB_G4	SSB, peildatum MDT
g40	SSB_G40	SSB, peildatum MDT
burgerlijke staat	SSB_BURKLASSE4	SSB, peildatum MDT
land van herkomst.	SSB_GBALANDVANWAARINGESCHREVEN	SSB, peildatum MDT
VBLDUURNEDJR	SSB_VBLDUURNEDJR	SSB, peildatum MDT
uniek identificatienummer huishouden op peilmoment.	SSB_HUISHOUDNR	SSB, peildatum MDT
aanvangsdatum van het huishouden.	SSB_DATUMAANVANGHH	SSB, peildatum MDT
persoon is wel/niet de referentiepersoon in het huishouden	SSB_REFPERSONHH	SSB, peildatum MDT
aantal personen in het huishouden	SSB_AANTALPERSHH	SSB, peildatum MDT
aantal personen met plaats (positie) in het huishouden thuiswonend kind .	SSB_AANTALKINDHH	SSB, peildatum MDT
plaats van persoon in het huishouden	SSB_PLHH	SSB, peildatum MDT
type huishouden	SSB_TYPHH	SSB, peildatum MDT
Leeftijd jongste kind op peilmoment (999=onbekend)	SSB_LFTJKND	SSB, peildatum MDT
Leeftijd oudste kind op peilmoment (999=onbekend)	SSB_LFTOKND	SSB, peildatum MDT
soortobjectnummer van het adres van een persoon	SSB_SOORTOBJECTNUMMER	SSB, peildatum MDT
adres-id van een persoon	SSB_RINOBJECTNUMMER	SSB, peildatum MDT
woz-waarde van het object van het peiljaar op 1 januari, bewerkt voor 1-n en n-1 koppelingen	SSB_WOZWAARDEBAG	SSB, peildatum MDT
Type eigenaar van woning op peilmoment	SSB_TYPEEIGENAAR	SSB, peildatum MDT
Eigendom van het verblijfsobject; huur, koop of onbekend	SSB_TYPEEIGENDOM	SSB, peildatum MDT
gemeente-wijk-buurtcode van betreffende jaar	SSB_GWBCEJ	SSB, peildatum MDT
stedelijkheid van de buurt	SSB_STEDBUURT	SSB, peildatum MDT
INHP100HBEST	percentielgroepen besteedbaar inkomen particuliere huishoudens	Inkomensbestand 2021

INHP100HGEST	percentielgroepen gestandaardiseerd besteedbaar inkomen particuliere huishoudens	Inkomensbestand 2021
INHBBIHJ	belangrijkste inkomensbron van het huishouden	Inkomensbestand 2021
INHEHALGR	woningbezit particuliere huishoudens op 1 januari van het verslagjaar	Inkomensbestand 2021
INHPOPIIV	populatieafbakening huishoudens integrale inkomens- en vermogensstatistiek	Inkomensbestand 2021
INPOSHHK	positie van de persoon in het huishouden ten opzichte van de hoofdkostwinner	Inkomensbestand 2021
INPSECJ	sociaaleconomische categorie op jaarbasis	Inkomensbestand 2021
VEHP100WELVAART	percentielgroepen financiële welvaart particuliere huishoudens	
VEHP100HVERM	percentielgroepen vermogen particuliere huishoudens	
VEHWVEREXEWH	vermogen van het huishouden exclusief eigen woning	Inkomensbestand 2021
CTO_OplHb	CTO-code van het hoogstbehaalde opleidingsniveau	Typeringen
OplHb_ISCED11	ISCED 2011 van hoogstbehaalde opleiding	Typeringen
OplHb_SOI3	SOI-code 3-deling van hoogstbehaalde opleiding	Typeringen
OplHb_SOI5	SOI-code 5-deling van hoogstbehaalde opleiding	Typeringen

4.4 Afleiden

Naast registervariabelen zijn er ook afgeleide variabelen toegevoegd. Deze worden toegevoegd voor analyse en publicatie doeleinden, of als deze variabelen in de weging gebruikt worden. Ook worden in de vragenlijst automatisch afleidingen gemaakt. Ook zijn meerkeuzevragen omgezet naar dummy variabelen (dichotomiseren). Er zijn ook enkele afleidingen gemaakt op basis van variabelen uit het SSB, GIR, vragenlijstvariabelen en inkomensvariabelen.

In onderstaande tabel 4.4.1 staat een select aantal afgeleide variabelen.

Tabel 4.4.1. Overzicht afgeleide variabelen

Variabele omschrijving	Naam variabele bestand	Overige opmerking
Waarneemmode	Afl_code_mode	Mode waarin de enquête is afgenomen
Versie van de vragenlijst	Versie	Voor MDT is dit versie 'B'
Enquêtedatum	Datum_ref	Datum waarop enquête is afgenomen
Leeftijd OP enquêtedatum	Afl_lft_OP	Op enquêtedatum
Geslacht OP volgens respondent	M_V	Op enquêtedatum
Geslacht OP	Afl_geslacht_OP	Op enquêtedatum
Burgerlijke staat OP	Afl_burgst_OP	Op steekproefdatum
Peildatum	Afl_peildatum	De peildatum van MDT is aangeleverd door de steekproefgroep
Burgerlijke staat OP in 2 categorieën	Afl_burgst_OP2	Op enquêtedatum
Positie in het huishouden van de OP (huishoudbox)	Afl_poshh_OP	Op enquêtedatum
Indeling van het besteedbaar inkomen in kwartielen	Afl_bestinkh4	Op basis van variabele INHP100HBEST
Kwartaal waarin enquête is afgenomen	Afl_Kwartaal	

Leeftijd van OP, ingedeeld in 3 categorieën	Afl_lft3	
Leeftijd van OP, ingedeeld in 7 categorieën	Afl_lft7	
Leeftijd van OP, ingedeeld in 14 categorieën	Afl_lft14	
Provincie met vier grote steden apart	Afl_provplus	
Aantal personen in het huishouden (vragenlijst/SSB)	Afl_hhgr	Op basis van AantalPP (huishoudbox) en SSB_AANTALPERSHH (SSB)
Aantal personen in het huishouden (vragenlijst/SSB/indikking)	Afl_hhgr5	Op basis van Afl_hhgr
Aantal personen in het huishouden (SSB)	Afl_ssb_hhgr5	Op basis van SSB_AANTALPERSHH
herkomst in drie categoriën (SSB)	Afl_ssb_herk3	Op basis van SSB_ETNGROEPKORT1
Minimaal wekelijks contact hebben met de burens	Afl_BuurContWekelijks	
Actief zijn voor een vereniging of organisatie	Afl_VerenigActief	
Al dan niet vertrouwen hebben in rechters, indikking	Afl_Rechter	
Al dan niet vertrouwen hebben in de Tweede Kamer, indikking	Afl_TwKamer	
Vrijwilligerswerk gedaan in afgelopen 12 maanden	Afl_vrijw1jt	
Body Mass Index (BMI)	Afl_BMI	
Klasse-indeling van Body Mass Index (BMI)	Afl_BMIklassen	
Al dan niet vertrouwen hebben in ambtenaren, indikking	Afl_Ambtenar	
Al dan niet vertrouwen hebben in banken, indikking	Afl_Banken	
Al dan niet vertrouwen hebben in grote bedrijven, indikking	Afl_Bedrijven	
Al dan niet vertrouwen hebben in de EU, indikking	Afl_EU	
Kerkelijke gezindte van de respondent (vanaf 2021)	Afl_Gelovig	
Al dan niet gelukkig zijn, indikking	Afl_Geluk	
Al dan niet vertrouwen hebben in de gemeenteraad, indikking	Afl_Gemeenteraad	
Indeling van het gestandaardiseerd inkomen in kwartielen	Afl_gestinkh4	Op basis van INHP100HGEST
Al dan niet vertrouwen hebben in de gezondheidszorg, indikking	Afl_Gezondheidszorg	
Al dan niet vertrouwen hebben in Kerken, indikking	Afl_Kerken	
Al dan niet vertrouwen hebben in het leger, indikking	Afl_Leger	
Onveiligheidsgevoelens, indikking	Afl_Onveilig	
Al dan niet vertrouwen hebben in de pers, indikking	Afl_Pers	
Al dan niet vertrouwen hebben in politici, indikking	Afl_Politici	
Al dan niet vertrouwen hebben in de politie, indikking	Afl_Politie	
In de afgelopen 5 jaar meegedaan aan een politieke actie	Afl_PolitiekActief	
Al dan niet tevreden zijn met de woonbuurt, indikking	Afl_TevrBuurt	
Al dan niet tevreden zijn, indikking	Afl_Tevreden	
Al dan niet tevreden zijn met de financiële situatie, indikking	Afl_TevrFinancien	
Al dan niet tevreden zijn met gewicht, indikking	Afl_TevrGewicht	

Al dan niet tevreden zijn met de lichamelijke gezondheid, indikking	Afl_TevrLichGezo	
Al dan niet tevreden zijn met opleidingskansen, indikking	Afl_TevrOpleiding	
Al dan niet tevreden zijn met de relatie met de partner, indikking	Afl_TevrPartner	
Al dan niet tevreden zijn met de psychische gezondheid, indikking	Afl_TevrPsychGezo	
Al dan niet tevreden zijn met het sociale leven, indikking	Afl_TevrSocLeven	
Al dan niet tevreden zijn met de hoeveelheid vrije tijd, indikking	Afl_TevrTijd	
Al dan niet tevreden zijn met het werk of dagelijkse bezigheden, indikking	Afl_TevrWerkBezigheden	
Al dan niet tevreden zijn met de woning, indikking	Afl_TevrWoning	
Zorgen over verlies baan, indikking	Afl_ZorgenBaanverlies	
Zorgen maken over financiële toekomst, indikking	Afl_ZorgenFinToekomst	
Categorieën eenzaamheid gebaseerd op 6-item schaal	Afl_Eenzaamheid	
Emotionele eenzaamheid - korte schaal (3 items)	Afl_EmotioneelEenzaam	
Sociale eenzaamheid - korte schaal (3 items)	Afl_SociaalEenzaam	
Geboorteland in Nederland of in het buitenland	Afl_GeboortelandTweedeling	
Geboorteland gecombineerd met aantal ouders geboren in buitenland	Afl_GeboortelandDriedeling	Op basis van SSB_GBAGEBOORTELANDNL en SSB_GBAAANTALOUDERSBUITENLAND
Herkomstgroepen (totalen)	Afl_HerkomstDriedeling	
Geboorteland in combinatie met geboorteland ouders en herkomst, 5-deling	Afl_HerkomstVijfdeling	
Frequentie bezoek godsdienstige bijeenkomst	Afl_Kerkbez	
Hoogst behaalde opleidingsniveau van de onderzoekspersoon, indeling in 3 categorieën	Afl_Opleiding3HB	Op basis van OplHb_SO13
Hoogst behaalde opleidingsniveau van de onderzoekspersoon, indeling in 5 categorieën	Afl_Opleiding5HB	Op basis van Oplhb_SO15
Hoogst behaalde opleidingsniveau van de onderzoekspersoon, uitgebreide indeling	Afl_OpleidingHB	Op basis van Oplhb_SO15
Persoonlijke Welzijnsindex (PWI) - uitgebreid, score 8-80	Afl_PWI_uitgebreid	
Persoonlijke Welzijnsindex (PWI), score 1-10	Afl_PWI	
Persoonlijke Welzijnsindex (PWI) - indikking, score 1-3	Afl_PWI_klassen	
Variabele die aangeeft of iemand voor het NIVEL-panel geselecteerd moet worden	Afl_NivelPanel	
Startgewicht weging	Startgewicht	Startgewicht waarmee de weging is gestart
Correctiegewicht weging	Correctiegewicht	
Genormaliseerd eindgewicht weging voor analyse	Analysegewicht	Schaling van Eindgewicht, zodanig dat de som van de analysegewichten gelijk is aan het aantal gewogen record. Wordt gebruikt voor analyse.
Eindgewicht weging	Eindgewicht	Ophooggewicht berekend d.m.v. weging naar de populatie van MDT.

Verder zijn ook meerkeuze vragen omgezet naar dummy variabelen (dichotomiseren). Deze variabelen hebben de namen van de originele meerkeuzevragen met als postfix de categorienamen. Deze gedichotomiseerde variabelen hebben allen dezelfde standaardindeling:

- (1) Ja
- (2) Nee
- (8) Weigert
- (9) Weet niet
- Empty

Tabel 4.4.2. Overzicht gedichotomiseerde variabelen

Variabele in originele vragenlijst	Variabelen in SPSS-bestand
ArbRel.WerkSit	WerkSitintro WerkSitWerkn WerkSitEigen WerkSitMeewerk WerkSitAnders
ArbRel.TypZelf	TypZelfintro TypZelfZelfOnd TypZelfZZP TypZelfFreelan
ArbRel.AFL_ArbeidSit	AFL_ArbeidSitintro AFL_ArbeidSitWerkn AFL_ArbeidSitZelfOnd AFL_ArbeidSitZZP AFL_ArbeidSitFreelan AFL_ArbeidSitMeewerk AFL_ArbeidSitBijbaan AFL_ArbeidSitStage AFL_AantWrk
Onderw.NivGev	NivGevintro NivGevBasis NivGevLBO NivGevVMBO NivGevMavo NivGevHavoVwo NivGevMBO NivGevHBO NivGevUniv NivGevCursus NivGevGeenDeze
AanvVW.Motieven	Motievenintro MotievenAnder MotievenLeuk MotievenZinvol MotievenPlicht MotievenSocCont MotievenVaardig MotievenBaanKans MotievenAndrs MotievenGeenDeze
AanvVW.InvloedCorona	InvloedCoronaintro InvloedCoronaJaMeer InvloedCoronaJaMindr InvloedCoronaJaNiet InvloedCoronaJaFlex

	InvloedCoronaJaOnline InvloedCoronaJaOrg InvloedCoronaJaStop InvloedCoronaJaMaat InvloedCoronaNee
AanvVW.DigiVW	DigiVWintro DigiVWVergader DigiVWHulp DigiVWContacten DigiVWWorkshop DigiVWTraining DigiVWEvent DigiVWNieuws DigiVWAnders DigiVWGeen DigiVWAndersO
AanvVW.Bestuur	Bestuurintro BestuurJa BestuurNeeInBest BestuurNeeTyd BestuurNeeErvKennis BestuurNeeVerantw BestuurNeeWet BestuurNeeInteresse
MDT.HulpNetwerk	HulpNetwerkintro HulpNetwerkVacature HulpNetwerkBriefCV HulpNetwerkAanbevolen HulpNetwerkNetwerk HulpNetwerkAndrs HulpNetwerkNee

5. Responsrapportage

5.1 Afbakening respons en steekproef- en responsverantwoording

De definities voor respons zijn als volgt:

Strenge respons = alle administratief/technisch correct binnengekomen responsen / uitzet.

Statistische respons = alle administratief/technisch correct binnengekomen responsen minus afgevallen records bij verwerking / uitzet minus kaderfouten en afgevallen records bij verwerking.

In tabel 1 is de steekproefomvang aangegeven, het aantal bruikbare elementen en de daadwerkelijke uitzet. Er zijn in totaal 3875 personen aangeleverd vanuit onderzoeksbureau kantar, hiervan waren er 2164 beschikbaar voor verwerking bij de steekproefgroep van het CBS. Uiteindelijk bleven er 1711 personen over die bruikbaar waren voor uitzet (zie paragraaf 3.5).

De strenge respons bij een uitzet van 1711 en een responsaantal van 618 is 36%, zie paragraaf 3.5. Bij de verwerking zijn geen responsen afgevallen. De uiteindelijke statistische respons bedraagt dus ook 36%.

Tabel 1. Steekproef- en responsverantwoording

	MDT
Aangeleverde steekproef	3875
Beschikbaar voor verwerking	2164
Bruikbaar voor uitzet	1711
<i>Non-respons</i>	223
Verhuisd binnen Nederland	119
Weigering	67
Geen gelegenheid / niet in staat	23
Taalbarrière	1
Afgebroken interview	4
Overig	9
Geen respons	870
Statistische respons	618
% Strenge respons	36%
% Statistische respons	36%

De statistische respons voor de referentiegroep (16 t/m 27 jarigen die hebben meegedaan aan het onderzoek sociale samenhang) is 38%. De referentiegroep waarmee de MDT-ers zijn vergeleken bevat 1074 respondenten.

5.2 Selectiviteit van de respons

Tabel 2 geeft het responspercentage per subgroep. Dit geeft aan welke groepen er beter of juist slechter responderen dan gemiddeld. De groepen zijn gekozen op basis van het weegmodel (zie hoofdstuk 6). Omdat de steekproef relatief klein is, is het niet mogelijk om naar andere groepen of achtergrondkenmerken op te splitsen.

De respons verschilt tussen bevolkingsgroepen voor zowel de MDT-ers als de referentiegroep. Er is een beeld in de selectiviteit te zien dat vergelijkbaar is met andere onderzoeken van het CBS. Vrouwen zijn vaker geneigd te responderen dan mannen. Hoe hoger het aantal huishoudleden hoe beter er wordt gerespondeerd. Mensen met een Nederlandse achtergrond responderen vaker en mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond responderen minder vaak. Mensen met een inkomen in het hoogste kwartiel responderen vaker. Mensen met een inkomen in het laagste kwartiel responderen minder vaak. In niet stedelijke gebieden wordt ook vaker gerespondeerd, terwijl in stedelijke gebieden minder vaak wordt gerespondeerd.

Tabel 2. Statistisch responspercentage per achtergrondkenmerk, MDT en referentiegroep

	%MDT	%REF
<i>Geslacht</i>		
Man	35,6%	35,9%
Vrouw	36,4%	39,4%
<i>Leeftijd</i>		
16 t/m 17 jaar	37,0%	44,4%
18 t/m 19 jaar	37,8%	40,7%
20 t/m 24 jaar	34,3%	34,0%
25 t/m 28 jaar	36,8%	36,9%
<i>Aantal personen in het huishouden</i>		
1 persoon	22,1%	26,1%
2 personen	30,7%	35,7%
3 personen	36,0%	36,0%
4 personen	45,0%	45,0%
5 personen	40,2%	44,2%
<i>Herkomst</i>		
Autochtoon	41,0%	40,3%
Westers allochtoon	35,6%	31,8%
Niet-westerse allochtoon	22,6%	32,7%
<i>Inkomen van het huishouden in kwartielen</i>		
Laagste kwartiel	29,6%	34,5%
Tweede kwartiel	25,3%	33,6%
Derde kwartiel	35,4%	38,6%
Hoogste kwartiel	43,3%	40,3%
<i>Landsdeel</i>		
Noord-Nederland	44,2%	39,4%
Oost-Nederland	39,7%	38,5%

West-Nederland	33,4%	35,6%
Zuid-Nederland	35,5%	41,9%
<i>Stedelijkheid</i>		
Zeer sterk stedelijk	29,5%	34,2%
Sterk stedelijk	35,9%	38,9%
Matig stedelijk	43,1%	39,0%
Weinig stedelijk	43,4%	40,6%
Niet stedelijk	50,0%	41,9%

Tabel 3 geeft de verdeling naar achtergrondkenmerken voor de uitgezette steekproef en de respons van de MDT-ers. Ook dit geeft een beeld van de selectiviteit naar achtergrondkenmerken. Het ligt voor de hand dat de groepen met een hogere respons op de enquête relatief gezien ook vaak oververtegenwoordigd zijn in de respons ten opzichte van de steekproef. Mensen met een Nederlandse achtergrond komen meer voor in de respons en mensen met een niet-westerse migratie-achtergrond responderen minder. Mensen met een inkomen in het hoogste kwartiel komen meer voor en mensen met een inkomen in het laagste kwartiel komen minder voor in de respons. Mensen uit sterk stedelijke gebieden komen minder vaak voor in de respons.

Voor verschillen tussen de verdeling in de steekproef en in de respons wordt voor dit onderzoek gecorrigeerd in de weging (zie hoofdstuk 6).

Tabel 3. Verdelingen steekproef en statistische respons, MDT

	Uitgezette steekproef	Statistische respons
<i>Geslacht</i>		
Man	36,6%	36,1%
Vrouw	63,4%	63,9%
<i>Leeftijd</i>		
16 t/m 17 jaar	28,3%	29,0%
18 t/m 19 jaar	21,6%	22,7%
20 t/m 24 jaar	37,9%	35,9%
25 t/m 28 jaar	12,2%	12,5%
<i>Aantal personen in het huishouden</i>		
1 persoon	17,5%	10,7%
2 personen	15,6%	13,3%
3 personen	17,7%	17,6%
4 personen	27,5%	34,3%
5 personen	21,7%	24,1%
<i>Herkomst</i>		
Autochtoon	68,0%	77,2%
Westers allochtoon	7,9%	7,8%
Niet-westerse allochtoon	24,1%	15,0%

<i>Inkomen van het huishouden in kwartielen</i>		
Laagste kwartiel	19,9%	16,3%
Tweede kwartiel	15,3%	10,7%
Derde kwartiel	21,8%	21,4%
Hoogste kwartiel	43,0%	51,6%
 <i>Landsdeel</i>		
Noord-Nederland	7,0%	8,6%
Oost-Nederland	26,7%	29,3%
West-Nederland	52,7%	48,7%
Zuid-Nederland	13,7%	13,4%
 <i>Stedelijkheid</i>		
Zeer sterk stedelijk	38,9%	31,7%
Sterk stedelijk	26,9%	26,7%
Matig stedelijk	16,4%	19,6%
Weinig stedelijk	14,7%	17,6%
Niet stedelijk	3,2%	4,4%

---

6. Weging

In deze paragraaf wordt de weging van MDT en een controlegroep van alle personen van 16 tot en met 27 jaar, zodat beide groepen kunnen worden vergeleken. Bij het bekijken van schattingen om het effect van het weegmodel in kaart te brengen, is gekeken naar de volgende doelvariabelen:

- FamCont. Deze variabele geeft aan hoe vaak er contact is met familie op een schaal van 1 t/m 5⁸.
- SoortVW_Zorg. Deze variabele geeft aan of er in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk is gedaan voor verzorging, zoals ouderenzorg, kinderopvang of hulp in ziekenhuis.
- InzetAnder. Deze variabele geeft aan of de persoon het belangrijk vindt om zich in te zetten voor een ander op een schaal van 1 t/m 5.
- InzetSamen. Deze variabele geeft aan of de persoon het belangrijk vindt om zich in te zetten voor de samenleving op een schaal van 1 t/m 5.
- MtMeeDoen. Deze variabele geeft aan of de persoon mee doet met de maatschappelijke diensttijd⁹.

In paragraaf 1 wordt ingegaan op het steekproefkader dat is gebruikt voor MDT, en de steekproef van de controlegroep. Hierbij wordt ook beschreven hoe de insluitkansen zijn berekend. In paragraaf 2 wordt de werkwijze bij de ontwikkeling van de weegmodellen uitgelegd. In paragraaf 3 worden de resultaten van de weging beschreven.

6.1 Steekproefkader, steekproef en gewichten

In het onderzoek naar jongeren met een MDT-traject spelen zes verschillende populaties een rol. Deze populaties worden schematisch weergegeven in Figuur 1. Hierin is:

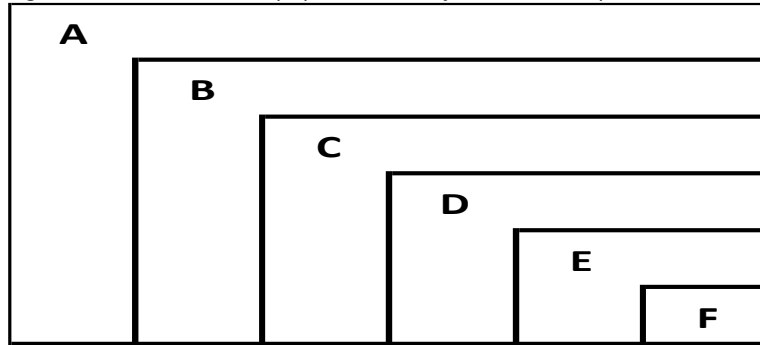
- A. De populatie van alle MDT-ers in Nederland waarvoor het MDT traject is gestart tussen 1 januari en 31 augustus 2022, en die bij aanvang van het MDT-traject ten minste 16 jaar oud waren en ten hoogste 27 jaar. Dit is de populatie van alle MDT-ers, en hierover zouden uitspraken moeten worden gedaan.
- B. De deelpopulatie van alle MDT-ers uit groep A die deelnemen aan een project waar een waarneming door Kantar wordt gedaan.
- C. De deelpopulatie van MDT-ers uit groep B, met uitzondering van de projecten die vanwege een zwaarwegende privacy redenen niet mee willen doen aan het onderzoek.
- D. De deelpopulatie van MDT-ers uit groep C waarvan de gegevens (naam, adres, geboortedatum en geslacht) aan het CBS worden geleverd. Dit betreft personen op projecten waarvan de gegevens door Kantar zijn ingevoerd, en die geen opt-out hebben aangegeven.
- E. De deelpopulatie van MDT-ers uit groep D, waarvoor met succes een RinPersoon kan worden gevonden, die actueel in de BRP aanwezig is, en waar op basis van de naam is vastgesteld dat het hoogstwaarschijnlijk om een goede koppeling gaat. Dit is het steekproefkader, waaruit vervolgens een (integrale) steekproef wordt getrokken. De uitgezette steekproef is kleiner, doordat er in de bewerking records uitvallen.
- F. De respons die het CBS haalt op de steekproef beschreven als in E, met de vragenlijst van Sociale Samenhang.

---

⁸ Dagelijks, wekelijks, maandelijks, minder dan een keer per maand, zelden/nooit.

⁹ Ja, nee, doet al mee/heeft al meegedaan, weet ik niet.

Figuur 1. De verschillende populaties die bij MDT een rol spelen.

Op basis van de groep respondenten uit F zou eigenlijk een uitspraak moeten kunnen worden gedaan over de gehele populatie A. Dit is echter niet mogelijk. Het is mogelijk om op basis van groep F uitspraken te doen over populatie E. Het steekproefkader. Met behulp van een weegmodel kan worden gecorrigeerd voor selectiviteit in de respons. Dit is uitgevoerd en zal in de volgende paragraaf worden beschreven. Om vervolgens uitspraken te doen op de hogere niveaus, zijn er populatietotalen nodig van hulpvariabelen zoals leeftijd en geslacht, zodat de weging kan worden uitgebreid. Om van populatie E naar populatie D, C, B of A te komen zijn totalen nodig voor bijvoorbeeld geslacht en leeftijd. Het is niet mogelijk om deze gegevens voldoende betrouwbaar vast te stellen, zoals uitgebreid is beschreven in [1]. Het is daarom niet verantwoord om op basis van de respons uitspraken te doen over een grotere groep dan populatie E, het gebruikte steekproefkader.

Om op basis van de respons uitspraken te doen over de populatie krijgt iedere persoon k in de respons een (eind) gewicht w_k toegekend. Hierbij geldt:

$$w_k = d_k c_k$$

waarbij d_k het insluitgewicht is, en c_k een correctiegewicht. Het insluitgewicht is de reciproke van de trekkingskans, en corrigeert voor verschillen in trekkingskansen. Deze wordt vervolgens geschaald zodat de insluitgewichten van de respondenten optellen tot de totale populatie. Het correctiegewicht corrigeert voor selectiviteit in de respons, hier wordt in de volgende paragraaf uitgebreid op ingegaan.

De MDT-populatie is integraal benaderd, alle personen hebben daarom dezelfde trekkingskans. Deze kan voor de respondenten worden berekend door de omvang van het steekproefkader te delen door de omvang van de respons. Hieruit volgt dat de insluitgewichten voor MDT-respondenten gelijk zijn aan $\frac{1.757}{618} = 2,843$.

Om de MDT-populatie met alle jongeren van 16 tot en met 27 jaar te kunnen vergelijken, is er een controlegroep gedefinieerd. Dit betreft alle respondenten die via CAWI of CATI hebben gerespondeerd op de enquête Sociale Samenhang, en betreft dus ook de personen die geen MDT-traject volgen. Deze respondenten worden opgehoogd naar de populatie van alle jongeren van 16 tot en met 27 jaar¹⁰. Voor deze controlegroep zal dezelfde weging worden uitgevoerd als voor de MDT-respondenten. Ook hier worden eerst de insluitgewichten bepaald. Voor de controlegroep zijn deze gelijk aan $\frac{2.619.354}{1074} = 2439$

¹⁰ De peildatum voor de populatie is 1 juli 2022.

6.2 Weegmodellen

6.2.1 Algemeen

Correctiegewichten corrigeren voor scheefheid als gevolg van nonrespons. Een reden om naar een bepaalde variabele te wegen, is dat deze variabele over- of ondervertegenwoordigd is in de respons. Om naar een variabele te kunnen wegen, moet deze variabele wel bekend zijn voor iedere respondent en moet het totaal aantal personen in de doelpopulatie bekend zijn voor iedere categorie van de variabele. Zoals in paragraaf 2 is aangegeven, kan er daarom voor MDT alleen maar worden gewogen naar het steekproefkader. De controlegroep kan worden gewogen naar alle personen van 16 – 27 jaar.

Het is wenselijk dat een variabele in het weegmodel correleert met één of meerdere doelvariabelen van het onderzoek. Indien dit niet het geval is, heeft het wegen naar deze variabele namelijk geen effect op de uitkomsten van het onderzoek. Een andere reden om naar een bepaalde variabele te wegen, is dat er naar deze variabele wordt uitgesplitst in publicatietabellen. Door de variabele in dezelfde categorieën op te splitsen in de weging als in de publicatietabellen, wordt ervoor gezorgd dat de randtotalen in de publicatietabellen overeenkomen met bekende populatieaantallen. Deze laatste reden om een variabele in het weegmodel op te nemen is puur cosmetisch.

6.2.2 Weegmodel MDT en controlegroep

Het weegmodel dat is gebruikt bij zowel de weging van MDT als de controlegroep 2022:

$$[\text{Leeftijd}(4) \times \text{Geslacht}(2)] + [\text{Huishoudgrootte}(5)] + [\text{Herkomst}(3)]$$

Het getal achter de variabele geeft het aantal categorieën van de variabele aan. Er geldt:

- Leeftijd(4): Leeftijd op de startdatum van het MDT-traject. De categorieën zijn 16 – 17 jaar; 18 – 19 jaar, 20 – 24 jaar, 25-27 jaar.
- Geslacht (2): Man, Vrouw
- Huishoudgrootte (5): 1, 2, 3, 4, 5 of meer personen
- Herkomst (3): Geen migratieachtergrond, westerse migratieachtergrond, niet-westerse migratieachtergrond.

Dit weegmodel is tot stand gekomen door een verzameling kandidaat-weegvariabelen aan te wijzen. Deze bevatte een aantal beschikbare demografische variabelen waarnaar de respons meestal selectief is, zoals leeftijd. Overige kandidaat-weegvariabelen waren variabelen die mogelijk met een of meer van de belangrijke doelvariabelen zouden kunnen correleren en die, uiteraard, beschikbaar waren. De variabelen die niet in het definitieve weegmodel zitten, maar wel zijn onderzocht staan hierna genoemd: burgerlijke staat, provincieplus, stedelijkheid, landsdeel en besteedbaar huishoudinkomen. Bij elke weging is er sprake van een beperkt aantal vrijheidsgraden, daarom moet vrijwel altijd een keuze gemaakt worden uit de beschikbare kandidaat-weegvariabelen.

Deze keuze is o.a. gebaseerd op de mate van over- of ondervertegenwoordiging in de respons t.o.v. de doelpopulatie¹¹. Na het toevoegen van de variabele met de grootste scheefheid aan het weegmodel, wordt gekeken naar de effecten van het toevoegen van die variabele. Die effecten zijn o.a. (veranderingen in) het designeffect, de minimale celvulling, de spreiding van de

---

¹¹ Getrokken steekproef in het geval van de MDT'ers.

gewichten, de populatieschattingen en de nieuwe rangschikking gemaakt van (nog) niet opgenomen kandidaat-weegvariabelen naar scheefheid. Zo'n rangschikking wordt altijd bepaald o.b.v. een statistische toets. Vervolgens wordt een nieuwe variabele toegevoegd aan het model en wordt opnieuw geëvalueerd. De nieuwe rangschikking naar scheefheid is bij die keuze een belangrijke indicator.

6.3 Resultaten van de weging

6.3.1 MDT'ers

De weging is uitgevoerd met het R-pakket *Brascula*. Er zijn responsgegevens van 618 personen gebruikt. In tabel 2 staan enkele kenmerken van de verdeling van de correctie- en eindgewichten. De minimale celvulling is gelijk aan 22, behorend bij de weegterm $\text{Leeftijd}(4) \times \text{Geslacht}(2)$. Personen met het kleinste eindgewicht hebben allemaal geen migratieachtergrond. Deze groep is oververtegenwoordigd in de respons. Personen met het grootste eindgewicht hebben allemaal een niet-westerse migratieachtergrond. Deze groep is ondervertegenwoordigd. Verder is er weinig spreiding in de gewichten.

Tabel 2: Verdeling van de correctie- en eindgewichten MDT'ers

	Correctiegewicht	Eindgewicht
Minimum	0,44	1,25
Eerste kwartiel	0,72	2,03
Mediaan	0,88	2,49
Gemiddelde	1,00	2,84
Derde kwartiel	1,17	3,33
Maximum	2,31	6,56

Kish¹² laat zien dat voor schatters van de populatietotalen van doelvariabelen die niet of nauwelijks samenhangen met de hulpvariabelen uit het weegmodel, de variantie van de schatters toeneemt evenredig met de variantie van de eindgewichten. Daarom wordt bij een weging vaak de vuistregel gehanteerd dat het maximum van de eindgewichten niet groter moet zijn dan drieënhalve keer de mediaan van de eindgewichten. Dat is voor de weging van MDT inderdaad het geval.

Het designeffect is maximaal $1 + V_w^2$, waarbij V_w de variatiecoëfficiënt van de eindgewichten is. Deze coëfficiënt is het quotiënt van de standaarddeviatie van de eindgewichten en het gemiddelde van de eindgewichten. De wortel van het maximale designeffect is gelijk aan 1,074. Dat is vergelijkbaar met andere wegingen uitgevoerd door het CBS.

Door toepassing van de weging verandert de variantie van de regressieschatter voor doelvariabelen ongeveer met een factor $(1 + V_w^2)(1 - R^2)$, waarbij R een correlatiecoëfficiënt is tussen de betreffende doelvariabele en de hulpvariabelen van het weegmodel, met $|R| \leq 1$. Als er geen verband is tussen de doelvariabele en de hulpvariabelen van het weegmodel, dan is R gelijk aan nul. In dit geval neemt de variantie van de regressieschatter voor de doelvariabele toe met factor $1 + V_w^2$. De bijbehorende marge neemt toe met factor $\sqrt{1 + V_w^2}$. Als er wel samenhang is tussen de doelvariabele en de hulpvariabelen van het weegmodel, dan is R ongelijk aan nul. Hoe groter de samenhang, hoe groter $|R|$, en dus hoe kleiner de variantie van de regressieschatter. Bij doelvariabelen waarvoor $(1 + V_w^2)(1 - R^2)$ kleiner dan 1 is, leidt de weging tot variantiereductie.

¹² Kish, L., 1992. *Journal of Official Statistics*, 183-200.

Na de ontwikkeling van de weegmodellen is van iedere respondent de grootte van het eindgewicht bekend. Daarmee kunnen vervolgens schattingen van doelvariabelen worden gemaakt. In tabel 3 is te zien wat het effect van de weging is op de doelvariabelen. In de tabellen is te zien dat de schattingen voor alle variabelen veranderen als gevolg van het uitvoeren van de weging. De variabelen in het weegmodel hangen dus samen met deze doelvariabelen.

Tabel 3: Schattingen van doelvariabelen voor het weegmodel

FamCont	Ongewogen	Gewogen
1	23,9%	27,3%
2	46,4%	44,4%
3	18,8%	18,1%
4	5,7%	5,4%
5	3,2%	3,0%
8 (weigert)	1,9%	1,9%

InzetAnder	Ongewogen	Gewogen
1	32,7%	33,2%
2	55,2%	55,5%
3	7,6%	6,8%
4	1,1%	1,2%
5	0,5%	0,6%
8 (weigert)	2,9%	2,8%

InzetSamen	Ongewogen	Gewogen
1	22,8%	23,3%
2	52,1%	53,6%
3	19,1%	17,5%
4	2,4%	2,3%
5	0,6%	0,7%
8 (weigert)	2,9%	2,6%

MtMeeDoen	Ongewogen	Gewogen
1	13,4%	14,6%
2	19,4%	19,4%
3	53,7%	52,2%
4	13,4%	13,8%

SoortVW_Zorg	Ongewogen	Gewogen
1	13,9%	14,2%
2	86,1%	85,8%

6.3.2 Controlegroep

Deze weging is ook uitgevoerd met het R-pakket Brascula. Er zijn responsgegevens van 1074 personen gebruikt. Het kleinste eindgewicht is 880, dit betreft een persoon zonder migratieachtergrond. Evenals in de MDT-groep zijn de personen zonder migratieachtergrond oververtegenwoordigd in de respons. Er is op één respondent na geen enkel correctiegewicht groter dan 3,0. De grootste correctie- en eindgewichten horen bij personen met een Westerse

migratieachtergrond. Deze personen zijn het meest ondervertegenwoordigd in de respons. In tabel 4 staan enkele kenmerken van de verdeling van de correctie- en eindgewichten. De minimale celvulling is gelijk aan 65, behorend bij de weegterm *Herkomst3*. In geval van geen verband tussen doelvariabelen en hulpvariabelen dan geldt voor het weegmodel dat de marge toeneemt met factor 1,093. Net als bij de MDT'ers wordt bij de controlegroep voldaan aan de vuistregel van Kish. In tabel 5 is te zien wat het effect van de weging is op de doelvariabelen. Hier is, evenals bij de MDT-groep, te zien dat de schattingen veranderen door het toepassen van de weging. Er is dus een samenhang tussen de doelvariabelen en de variabelen in het weegmodel.

Tabel 4: Verdeling van de correctie- en eindgewichten controlegroep

	Correctiegewicht	Eindgewicht
Minimum	0,36	880
Eerste kwartiel	0,71	1734
Mediaan	0,91	2231
Gemiddelde	1,00	2439
Derde kwartiel	1,12	2732
Maximum	3,02	7365

Tabel 5: Schattingen van doelvariabelen voor het weegmodel

FamCont	Ongewogen	Gewogen
1	28,3%	29,5%
2	45,8%	45,7%
3	15,8%	14,5%
4	5,8%	5,6%
5	2,4%	2,6%
8 (weigert)	1,9%	2,0%

InzetAnder	Ongewogen	Gewogen
1	25,1%	25,1%
2	56,3%	55,0%
3	14,2%	15,0%
4	1,4%	1,7%
5	0,1%	0,1%
8 (weigert)	2,9%	3,1%

InzetSamen	Ongewogen	Gewogen
1	9,4%	10,2%
2	47,8%	47,5%
3	33,7%	32,7%
4	4,7%	4,8%
5	1,2%	1,3%
8 (weigert)	3,2%	3,5%

MtMeeDoen	Ongewogen	Gewogen
1	15,5%	15,4%
2	50,7%	51,7%
3	2,4%	2,5%
4	31,4%	30,5%

SoortVW_Zorg	Ongewogen	Gewogen
1	5,6%	5,0%
2	94,4%	95,0%

7. Conclusie

De waarneming van het MDT onderzoek was een traject met veel hobbels. Voor de herstart, gepland met nieuwe randvoorwaarden die de geconstateerde issues moesten verhelpen, geldt ook dat de uitkomsten niet zijn naar de verwachting.

Bij de levering van het eerste bestand waren er 2.573 records aangeleverd, iets meer dan de beoogde 2.500 records. Als de kwaliteit van de data goed was geweest zou dit voldoende zijn geweest maar dit was helaas niet het geval. Uiteindelijk bleven er maar 1.376 personen (53%) over voor de eerste portie. Het tweede aangeleverd bestand was nog een stuk kleiner dan het eerste (1.302 records). Ook hiervan was de kwaliteit weer slecht, met vergelijkbare issues als in het eerste bestand. Hiervan bleven er maar 339 over (26%).

In totaal is er maar een derde uitgezet van de beoogde 5.000 personen. En de 618 responsen zijn maar 29% van de beoogde aantal van 2.130. Dit betekent voor de rapportage dat er minder kan worden onderzocht en dat er minder uitsplitsingen gedaan kunnen worden dan vooraf gepland.

De strenge respons bij een uitzet van 1711 en een responsaantal van 618 is 36%, zie paragraaf 3.5. Bij de verwerking zijn geen responsen afgevallen. De uiteindelijke statistische respons bedraagt dus ook 36%.

De respons verschilt tussen bevolkingsgroepen voor zowel de MDT-ers als de referentiegroep. Er is een beeld in de selectiviteit te zien dat vergelijkbaar is met andere onderzoeken van het CBS.

De ophoging van de resultaten naar de totale MDT doelpopulatie zoals die was beoogd bleek ook niet mogelijk. Er is dus in de weging alleen opgehoogd tot de groep die door CBS is benaderd. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden dat dit een selectieve groep kan zijn, omdat een deel van de MDT-projecten helemaal geen data heeft aangeleverd, en er 20% tot 30% opt-out was bij de overige projecten.

Het rapport waar deze onderzoeksdocumentatie bij hoort geeft informatie over MDT'ers in relatie tot verschillende maatschappelijke aspecten. Het betreft een methodologisch rapport waarin een effectevaluatie van MDT wordt beschreven. Er kunnen vanwege de beperkingen geen uitspraken gedaan worden of conclusies worden getrokken voor de gehele groep MDT'ers in Nederland.

8. Bijlage I – Aanschrijfbrief (voorbeeld)

Centraal Bureau voor de Statistiek
Postbus 24500 | 2490 HA Den Haag
Postbus 4481 | 6401 CZ Heerlen
www.cbs.nl

16 jaar
MDT, Engels Nee

4

correspondentiernr. <correspondentienummer>
onderwerp CBS-Onderzoek
datum 30 april 2022

Beste <voorletters> <Naam>,

Wil jij bijdragen aan de toekomst van MDT (maatschappelijke diensttijd)? Deel dan jouw MDT-ervaringen! Hieronder lees je hoe je dit doet.

Wij zijn benieuwd hoe jouw leven eruitziet sinds jouw maatschappelijke diensttijd (MDT). Daarom voert het CBS het onderzoek 'Sociale Samenhang, Maatschappelijke Diensttijd' uit. Jouw antwoorden worden gebruikt om de maatschappelijke diensttijd te verbeteren en daarmee help je toekomstige MDT'ers.

We vragen jongeren die in 2022 met MDT zijn gestart om een vragenlijst in te vullen. Jij bent daar één van. Je vertegenwoordigt veel andere jongeren in Nederland. Het is daarom belangrijk dat je aan dit onderzoek meedoet. Je helpt ons daar enorm mee.

Als dank voor je hulp vind je bij deze brief een **VVV cadeaukaart van € 5,-**.

Hoe doe je mee?

Je kunt de vragenlijst invullen via internet.

Website:	https://antwoord.cbs.nl
Gebruikersnaam:	2 8 6 1 9 7
Wachtwoord:	g v B 9 8 w

Geen internet? Dan kan een medewerker van het CBS je over een paar weken bellen, als de vragenlijst dan nog niet is ingevuld.

Je gegevens zijn veilig

Bij al onze onderzoeken zijn je gegevens veilig. Onderaan deze brief lees je daar meer over.

Heb je vragen?

Bel ons gerust op (045) 570 64 00. Wij zijn bereikbaar van maandag tot en met vrijdag tussen 9.00 en 17.00 uur. Je kunt ook naar contactcenter@cbs.nl mailen. Of kijk op www.cbs.nl/diensttijd voor meer informatie.

Je doet ons een groot plezier als je één van de komende dagen de vragenlijst invult. In 2024 vragen we je om voor dit onderzoek nog een keer een vragenlijst in te vullen.

Ik dank je alvast hartelijk voor je tijd en medewerking.

Met vriendelijke groet,

Rob van Kan
Hoofddirecteur Dataservices, Research en Innovatie

Je gegevens zijn bij al onze onderzoeken veilig. Dit is een verplichting van het CBS die in de wet is bepaald. Het CBS heeft verschillende maatregelen getroffen om de gegevens te beschermen. Zo zorgt de wet ervoor dat je gegevens alleen voor statistische doelen worden gebruikt. Geen enkele instelling kan toegang eisen tot de gegevens die het CBS verzamelt. In de statistische informatie van het CBS zijn persoonlijke gegevens nooit te herkennen.

Het CBS verzamelt zelf gegevens maar krijgt ook veel bestanden van andere instellingen. Die informatie voegen we samen. Het CBS maakt statistieken over de Nederlandse samenleving met die informatie. Zo werken we zo zuinig mogelijk.

9. Bijlage II - Vragenlijst sociale samenhang – MDTvragen

Overzicht vragen mbt maatschappelijke diensttijd in sociale samenhang

In 2019 en 2020 zijn de volgende (algemene) vragen opgenomen in de vragenlijst van sociale samenhang, bedoelt voor alle jongeren ongeacht meegedaan aan MDT:

*Vraagteksten

{NewPage}

IntroMD_W / IntroMD_TP

We willen u nu een aantal vragen stellen over de maatschappelijke diensttijd. De maatschappelijke diensttijd biedt jongeren tussen 15 en 25 jaar oud de kans om een bijdrage te leveren aan de samenleving door zich in te zetten voor andere mensen en goede doelen. Het biedt jongeren de kans om kennis en praktische ervaring op te doen, maar ook om in contact te komen met andere jongeren en ouderen die ze normaal gesproken niet dagelijks tegen het lijf lopen. Deelname aan de maatschappelijke diensttijd is vrijwillig.

(\$T/\$P: >>Toets <1> om verder te gaan.<<

1. Verder

[Verder]

)

NORF

MtDienst

Heeft u gehoord van de maatschappelijke diensttijd?

1. Ja

[Ja]

2. Nee

[Nee]

{NewPage}

MeeDoen

Zou u mee willen doen met de maatschappelijke diensttijd?

1. Ja

[Ja]

2. Nee

[Nee]

3. Weet ik niet

[WeetNiet]

MtDienstVriend

Hoe zou u het vinden als een vriend of kennis mee zou doen aan de maatschappelijke diensttijd?

{Voorlees}

1. Zeer positief

[ZPos]

2. Positief

[Pos]

3. Neutraal

[Neut]

4. Negatief

[Neg]

5. Zeer negatief

[ZNeg]

{/Voorlees}

{NewPage}

MtDienstBij

Wat vindt u ervan dat jongeren via de maatschappelijke diensttijd meer kansen krijgen om bij te dragen aan maatschappelijke projecten?

{Voorlees}

1. Zeer positief	[ZPos]
2. Positief	[Pos]
3. Neutraal	[Neut]
4. Negatief	[Neg]
5. Zeer negatief	[ZNeg]

{/Voorlees}

In 2021 en 2022 zijn vragen opgenomen geweest in de vragenlijst sociale samenhang, voor een deel bedoeld voor alle jongeren (**blauw** en **groen**), voor een deel specifiek voor jongeren die MDT hebben gedaan (**oranje**, in vergelijking met jongeren die geen MDT hebben gedaan):

*Vraagteksten

{NewPage}

TalentOntw_Group

Dan nu iets anders.

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

{Voorlees}

[TEens2]

1. Helemaal mee eens	[HEens]
2. Mee eens	[Eens]
3. Niet mee eens, niet mee oneens	[Neutraal]
4. Mee oneens	[Oneens]
5. Helemaal mee oneens	[HOneens]

{/Voorlees}

CAWI: TalentOntw_a t/m TalentOntw_e in een tabel weergeven.

Mobiel: TalentOntw_a t/m TalentOntw_e als losse vragen weergeven op één scherm. Tekst

TalentOntw_Group = Stamfix.

CATI/CATI: Tekst TalentOntw_Group vanaf item 2 als hinttekst.

Antwoorden vanaf 3e item niet meer laten voorlezen.

TalentOntw_a

Ik weet wat mijn kwaliteiten zijn.

TalentOntw_b

Als dingen niet gaan zoals ik verwacht, kan ik er goed mee omgaan.

TalentOntw_c

Ik wil graag uitgedaagd worden.

TalentOntw_d

Ik heb het gevoel dat ik invloed heb op wat er in mijn leven gebeurt.

TalentOntw_e

Ik ben goed op de hoogte van mijn kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

{NewPage}

InzetAnder

In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk om u in te zetten voor een ander?

{Voorlees}

1. Heel belangrijk	[HBelang]
2. Belangrijk	[Belang]
3. Niet belangrijk, niet onbelangrijk	[NietNiet]
4. Niet belangrijk	[NBelang]
5. Helemaal niet belangrijk	[HNBelang]

{/Voorlees}

InzetSamen

In hoeverre vindt u het belangrijk of onbelangrijk om u in te zetten voor de samenleving?

{Voorlees}

1. Heel belangrijk	[HBelang]
2. Belangrijk	[Belang]
3. Niet belangrijk, niet onbelangrijk	[NietNiet]
4. Niet belangrijk	[NBelang]
5. Helemaal niet belangrijk	[HNBelang]

{/Voorlees}

{NewPage}

HulpNetwerk

Bent u door iemand geholpen bij het vinden van uw huidige werk?

>>U kunt meerdere antwoorden kiezen.<<

SET[]

{Voorlees}

1. Ja, iemand heeft mij de vacature doorgestuurd[Vacature]	
2. Ja, iemand heeft mij geholpen met mijn brief of cv	[BriefCV]
3. Ja, iemand heeft mij aanbevolen	[Aanbevolen]
4. Ja, iemand heeft mij geholpen door een netwerkgesprek	[Netwerk]
5. Ja, iemand heeft mij met iets anders geholpen	[Andrs]
6. Nee	[SA_Nee]

{/Voorlees}

{NewPage}

IntroMD_TP

We willen u nu een vraag stellen over de maatschappelijke diensttijd. De maatschappelijke diensttijd biedt jongeren tussen 14 en 27 jaar oud de kans om een bijdrage te leveren aan de samenleving, zich in te zetten voor andere mensen, hun talenten te ontwikkelen, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. Deelname aan de maatschappelijke diensttijd is vrijwillig.

>>Toets <1> om verder te gaan.<<

1. Verder

[Verder]

NORF

MtMeeDoen

Zou u mee willen doen met de maatschappelijke diensttijd?

1. Ja

[Ja]

2. Nee

[Nee]

3. Ik doe al mee of ik heb al meegedaan

[Gedaan]

4. Weet ik niet

[WeetNiet]

NORF

{NewPage}

MDTBijdrage1

Heeft uw deelname aan de maatschappelijke diensttijd invloed gehad op uw motivatie om u in te zetten voor een ander of de samenleving?

{Voorlees}

1. Ja, positieve invloed

[JaPos]

2. Ja, negatieve invloed

[JaNeg]

3. Nee, geen invloed

[NeeGeen]

{/Voorlees}

MDTBijdrage2

Heeft uw deelname aan de maatschappelijke diensttijd invloed gehad op uw opleiding en/of het vinden van een baan?

{Voorlees}

1. Ja, positieve invloed

[JaPos]

2. Ja, negatieve invloed

[JaNeg]

3. Nee, geen invloed

[NeeGeen]

{/Voorlees}

10. Bijlage III - Algemene beschrijving dataprocessing

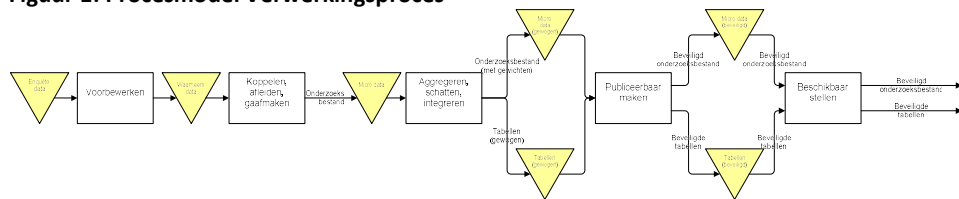
De term dataprocessing wordt gebruikt om de werkzaamheden samen te vatten die nodig zijn om aan de antwoorden die respondenten geven op de vragen in de vragenlijst, plausibele statistische informatie te kunnen ontleenen. De verwerking van de data is zoveel mogelijk geautomatiseerd.

Het verwerken is uitgevoerd door de Sector Arbeid, Inkomen en Leefsituatie (SAL) van de Divisie Sociaal-economische en ruimtelijke statistieken (SER) van het CBS.

Inleiding

Het onderstaande figuur 1 geeft het verwerkingsproces van de onderzoeksdata in hoofdlijnen aan. De vijf deelprocessen (weergegeven in de vierkante blokken) worden in hierna in detail beschreven.

Figuur 1: Procesmodel Verwerkingsproces

Vorbewerken: Van enquêtedata naar waarneemdata

Voordat enquêtedata geschikt is om te verwerken zijn er een aantal activiteiten nodig als voorbereiding. Kort gezegd gaat het erom de juiste data (qua cases en variabelen) in het juiste formaat beschikbaar te maken. Dit resulteert in waarneemdata. De waarneemdata is de grondstof voor het ‘echte’ verwerken.

Binnen het subproces “Vorbewerken” kunnen de volgende processtappen worden onderkend:

1.1. Controleren enquêtedata: range en routing controle

Met de range- en routingcontrole wordt gekeken of het enquêtebestand voldoet aan de eisen voor de verdere verwerking van het bestand.

Het enquêtebestand wordt hier gedefinieerd als:

- alle data uit een vragenlijst;
- van een of meerdere respondenten;
- van een specifieke mode.

De range- en routingcontrole is specifiek:

- per onderzoek;
- per mode;
- per versie van de vragenlijst.

De eisen van de controles zijn overwegend gebaseerd op de definitie van de vragenlijsten zoals vastgelegd in de gecompileerde vragenlijsten en op het ontwerp van het uniforme datamodel.

Range controles zijn o.a.:

- formaat van variabele;
- variabele heeft juiste naam;
- waardebereik van variabele conform afspraak;
- dubbele sleutels.

Routing controles zijn o.a.:

- indien een blok niet op de route ligt, mogen de variabelen ook geen waarde hebben;
- indien een blok wel op de route ligt moeten deze in principe (tenzij veld niet verplicht) ook een waarde hebben.

1.2 Uniformeren

De recordstructuur van enquêtedata kan mode specifiek zijn. Dit komt omdat de vragenlijst mode specifiek is. Daarmee is ook de metadata mode specifiek.

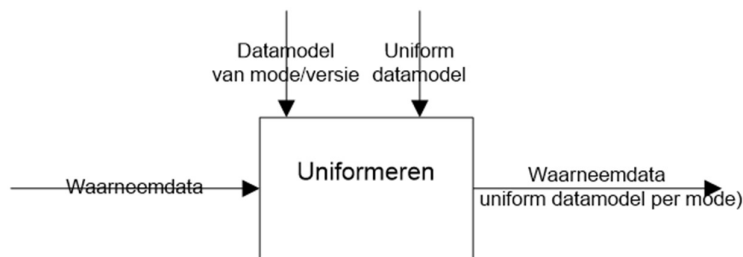
Het kan ook voorkomen dat gedurende het onderzoek er voor een mode meerdere versies van een vragenlijst worden gebruikt (eventueel ook met een verschil in variabelen). Dus ook per versie kunnen er verschillen qua recordstructuur zijn.

Doel bij uniformeren is om tot één uniforme recordstructuur te komen. De uniforme recordstructuur is onderzoekspecifiek en geldt in principe voor de duur van het hele onderzoek. Het bepalen van de uniforme recordstructuur¹³ en het beschrijven van de bijbehorende metadata is een ontwerpactiviteit. Dit betekent dat de metadata van het uniforme datamodel vooraf gedefinieerd is; dus voordat het uniformeren daadwerkelijk plaats vindt. Bij het uniformeren van de data hoeft er in principe dus geen metadata meer te worden aangepast; als je de data in het uniforme model zet is de metadata automatisch correct.

Pre-conditie:

- het mode-specifieke (en vragenlijstversie specifieke) datamodel moet bekend zijn;
- het uniforme datamodel moet bekend zijn.

Figuur 2: Procesmodel Uniformeren

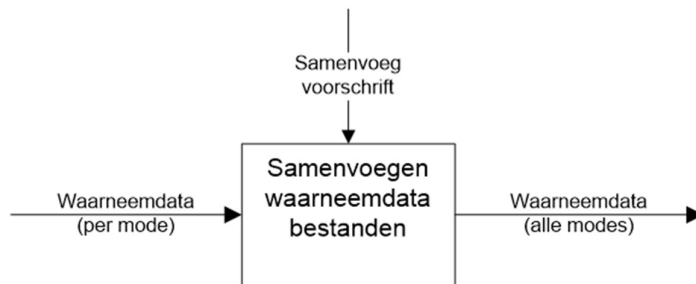
1.3 Controleren enquêtedata: range en routing controle

De waarneemdatabestanden van de diverse modes worden samengevoegd tot één fysiek bestand. Per case moet wel duidelijk blijven uit welke mode het record komt.

¹³ en trouwens ook de mode-specifieke datamodellen

Figuur 3: Procesmodel Samenvoegen waarneemdata

2. Koppelen, afleiden en gaafmaken

Bij het koppelen, afleiden en gaafmaken wordt de data verrijkt met o.a. data uit de steekproef, registerdata en andere bronnen. Tevens wordt de respons afgebakend, vindt imputeren en gaafmaken plaats en worden variabelen afgeleid (inclusief coderen). Dit resulteert in een onderzoeksbestand.

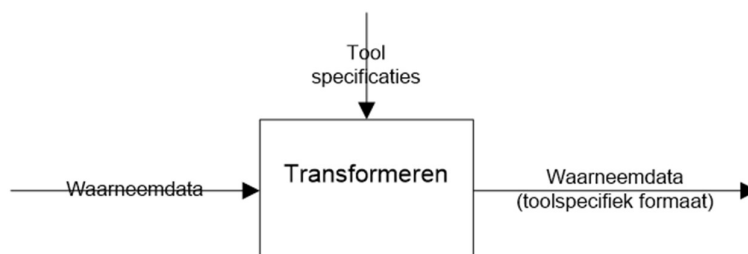
2.1 Transformeren

Doel van deze procesactiviteit is de waarneemdata transformeren naar een vorm die gebruikt kan worden bij de vervolg activiteiten. De waarneemdata is in een bepaald technisch formaat, in dit geval Blaise. Bij de vervolgstappen van het verwerkingsproces wordt SPSS als verwerkingstool gebruikt. Daartoe moet het technische formaat van de data worden aangepast (van Blaise via ASCII naar SPSS).

T.b.v. SPSS is transformeren bijvoorbeeld:

- Dichitomiseren (men werkt in het onderzoeksbestand niet met meervoudige antwoorden).
- Labels aanbrengen: Op basis van de metadata uit de vragenlijst worden variabelen en value labels gegenereerd, die worden gecombineerd met dit SPSS-systeembestand. Deze labels vormen de beschrijving van de data.
- Imputatie routing: Respondenten hoeven in de vragenlijst alleen die vragen te beantwoorden die op hun situatie van toepassing zijn. Vragen die door de respondent niet beantwoord hoefden te worden, gaan als blanco naar ASCII en krijgen vervolgens in SPSS de waarde SYSMIS. Dit betekent dat het SPSS-systeem de waarden als "n.v.t." beschouwd bij de uitvoering van statistische analyses.

Figuur 4: Procesmodel Transformeren

2.2 Verrinnen

Binnen de verwerkingsprocessen gebeurt "het verrinnen" alleen t.b.v. het koppelen met registerdata en dus niet om met geanonimiseerde data in het verwerkingsproces te werken. Om waarneemdata te kunnen verrijken met registerdata dient de waarneemdata eerst verrind te

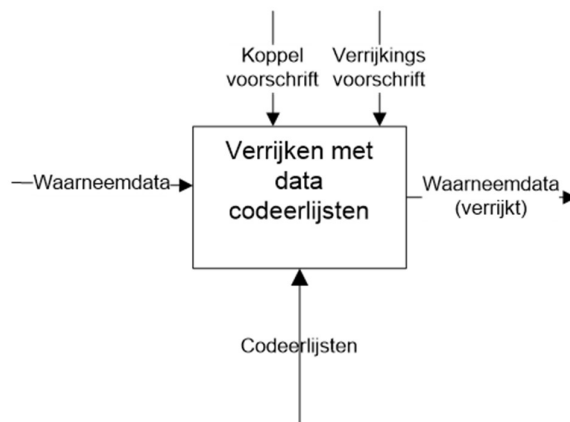
worden. Dit betekent dat voor iedere persoon in de waarneemdata een betekenisloze identificerende variabele wordt bepaald (genaamd "RINPersoon"). Dit nummer is gebaseerd op data uit de GBA.

De te koppelen waarneemdata wordt daartoe geleverd aan CBK. Deze koppelen de data aan het Centrale Koppelbestand Personen (CKP). Sector CBK levert de verrinde data vervolgens terug aan het verwerkingsproces. Voor het leggen van een koppeling zijn het Burger Service Nummer (BSN) en/of de combinatie van geboortedatum, geslacht en adres nodig. Een geslaagde koppeling betekent in concreto dat aan het originele record RINPersoon en RINPersoonVolgNr uit het CKP worden toegevoegd. Hiermee is de desbetreffende persoon in het CKP identificeerbaar. Naast de CKP persoonidentificatie wordt nog informatie over de koppeling aan het record toegevoegd.

2.3 Verrijken met data codeerlijsten

De waarneemdata wordt hier gekoppeld aan verschillende codeerlijsten. Hier wordt bijvoorbeeld op basis van de viercijferige postcode de gemeentecode bepaald. Op basis van de gemeentecode worden de bovengemeentelijke regionale indelingen bepaald.

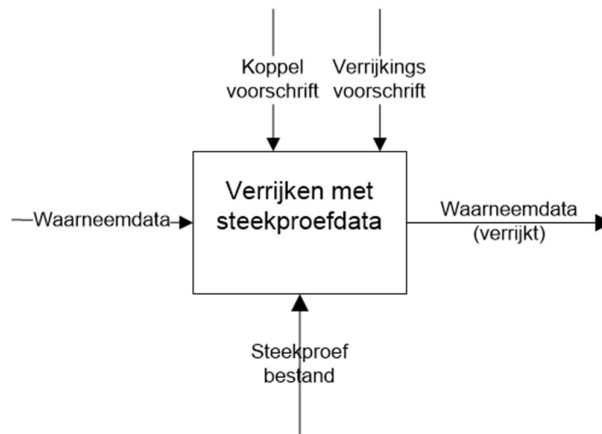
Figuur 5 : Procesmodel Verrijken met data codeerlijsten

2.4 Verrijken met steekproefdata

T.b.v. non-respons analyses kan de waarneemdata worden verrijkt met de complete steekproef met voor elk element de voor uitdunning van de adressensteekproef gebruikte variabelen (alle adresgegevens bijvoorbeeld), het startgewicht en een eindresultaat (bijvoorbeeld: uitgedunde GBA65plus, niet uitgezet door regiomanager, geen woonadres, leegstand, niemand thuis, taalbarrière, weigering, enzovoorts). Op deze manier kan een betere (uitgebreidere) non-respons analyse naar allerlei achtergrondkenmerken gemaakt worden. Bij het koppelen kan het voorkomen dat er een steekproefeenheid is waarvoor (nog) geen waarneemdata is. En tevens waarneemdata waarvoor geen steekproefeenheid is. In het laatste geval is blijkbaar een verkeerde respondent bevroegd.

Figuur 6: Procesmodel Verrijken met steekproefdata

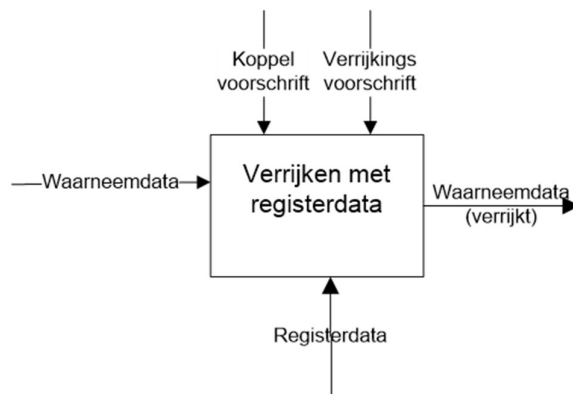
2.5 Verrijken met registerdata

Het koppelen met de registerdata gebeurt op basis van het RIN-nummer. Veel gebruikte registers zijn de GBA, de Polisadministratie en het UWV-Werkbedrijf.

De waarneemdata wordt uit de registers verrijkt met o.a. type huishouden, geboorteland persoon en van diens vader en moeder en afleidingen daarop (GBA), bron inkomen en hoogte inkomen (Polisadministratie), provincie, inschrijfduur (is een afleiding), werkend (UWV-Werkbedrijf).

Het verrijken gebeurt niet alleen voor de OP maar ook voor alle vastgestelde personen in het huishouden. Als er een koppeling is, wordt de waarneemdata vervolgens verrijkt met een aantal variabelen uit de registers. Als er geen koppeling is blijven de betreffende register-variabelen leeg.

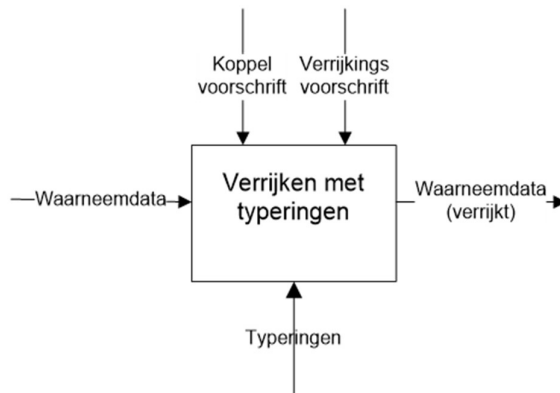
Figuur 7: Procesmodel Verrijken met registerdata

2.6 Verrijken met typering

Deze stap kan pas worden uitgevoerd als de typering beschikbaar zijn. Afhankelijk van het specifieke onderzoek heeft het typeren een bepaalde doorlooptijd, waardoor deze data (meestal) niet meteen beschikbaar is.

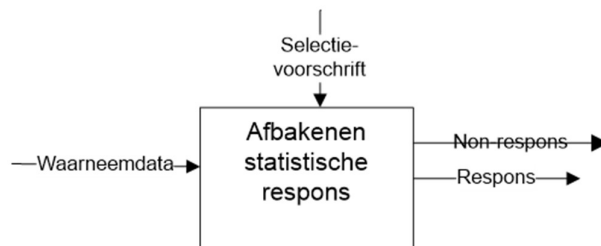
Figuur 8: Procesmodel Verrijken met typeringen

2.7 Afbakenen statistische respons

Alleen statistische respons wordt meegenomen in de verdere verwerking. Wat wel/niet tot respons behoort, staat in een voorschrift. In deze activiteit wordt o.b.v. het voorschrift de respons bepaald. Hoe de non-respons gescheiden wordt van de respons is vanuit logisch oogpunt niet relevant; dit kan bijvoorbeeld door de records fysiek van elkaar te scheiden, maar kan bv ook door met indicatoren te werken. Voorwaarde is dat de non-respons op een gegeven moment beschikbaar is ten bate van non-respons analyses.

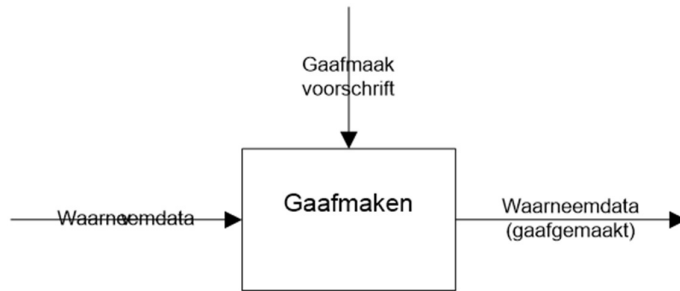
Figuur 9: Procesmodel Afbakenen statistische respons

2.8 Gaafmaken (micro)

Gaafmaken is het opsporen en corrigeren van foutieve gegevens in de waarneemdata. Bij micro gaafmaken vinden zowel de controles als de correcties plaats op microniveau. Voorbeelden van voorkomende fouten zijn: het geboortjaar klopt niet of is onwaarschijnlijk, een respondent rapporteert in euro's in plaats van in duizenden euro's (of omgekeerd), of de winst van een bedrijf is niet gelijk aan het verschil tussen baten en lasten. Gaafmaken gebeurt op basis van, bij het ontwerp bepaalde, voorschriften.

Figuur 10: Procesmodel Gaafmaken (micro)

2.9 Imputeren

Imputeren is het bepalen en introduceren van een (nieuwe) waarde op een plaats waar een waarde ontbreekt of op 'onbekend' (ontbrekend) is gezet.

Bij enquêtes komt het voor dat respondenten op één of meer vragen geen antwoord geven, terwijl dit wel van ze wordt verlangd. Men spreekt dan van item-nonrespons (of partiële nonrespons) en van (ten onrechte) ontbrekende waarden (missing values). Redenen om een vraag niet te beantwoorden zijn het niet kunnen of willen geven van het antwoord. Op ingewikkelde of moeilijk te begrijpen vragen kan men vaak geen antwoord geven, op gevoelige vragen wil men het dikwijls niet. Ook bij registers kunnen gegevens ontbreken die het CBS wel had willen hebben.

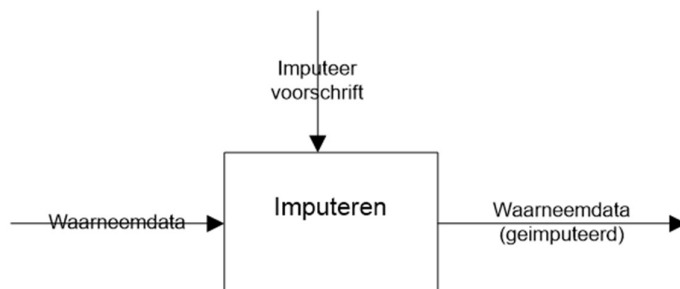
Er zijn een aantal manieren om met ontbrekende waarden om te gaan. Eén daarvan is imputeren van een geldige waarde voor de ontbrekende waarde in het databestand.

Een alternatief voor imputeren is om het achterwege te laten. De ontbrekende waarden blijven dan onbekend. Redenen om te imputeren, in plaats van het veld leeg te laten, zijn:

1. het verkrijgen van een 'volledig' (geheel gevuld) databestand;
2. verhoging van de kwaliteit van het micro-bestand en/of van de parameterschattingen.

We maken verder onderscheid tussen imputeren en afleiden. Bij het afleiden van variabelen worden nieuwe variabelen gecreëerd als functie van in het bestand reeds bestaande variabelen. Bij imputeren worden ontbrekende waarden op een bestaande variabele gecreëerd. Imputeren gebeurt op basis van, bij het ontwerp bepaalde, voorschriften. Steeds dient te worden vastgelegd dat een waarde is geïmputeerd.

Figuur 11: Procesmodel Imputeren

2.10 Afleiden

Met afleiden wordt hier bedoeld het creëren van nieuwe variabelen als functie van in het bestand reeds bestaande variabelen.

Coderen is ook een vorm van afleiden. Het coderen van een vraag is het (keuze)proces waarbij een beslissing wordt genomen om een antwoord te interpreteren in termen van een voor gedefinieerde verzameling mogelijke antwoorden. Een dergelijke keuze wordt, tijdens een interview of bij het invullen van een vragenformulier, vaak gedaan door respondenten, al of niet met hulp van een interviewer. Soms echter wordt deze keuze achteraf gedaan, op het CBS en zonder de aanwezigheid van een respondent, door codeurs of typeurs.

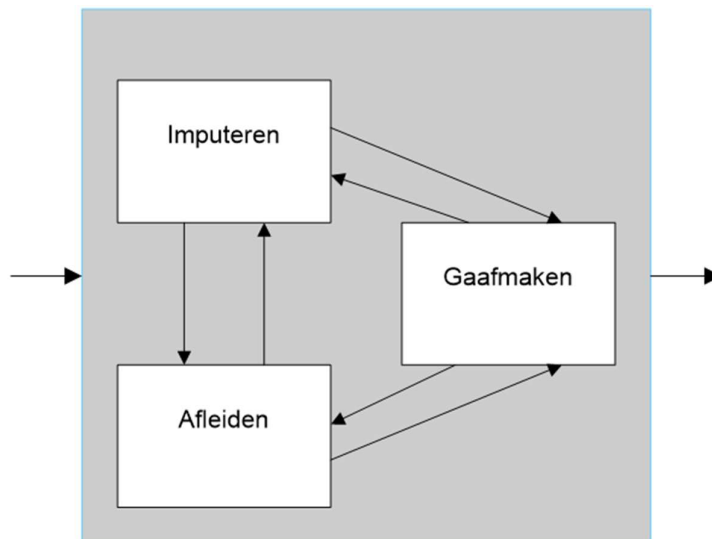
2.11 Gaafmaken, imputeren en afleiden: samenhang

De logische volgorde is eerst gaafmaken, dan imputeren en dan variabelen afleiden.

Echter, gaafmaken, imputeren en afleiden zijn geen activiteiten die voor een dataset en individuele case sequentieel verlopen. De activiteiten worden per variabele of set van variabele doorlopen, waarna de activiteiten voor andere variabelen worden doorlopen.

Eventueel kan de volgorde van de activiteiten ook anders zijn: bv eerst imputeren dan gaafmaken. Dit is afhankelijk van de specifieke regels die van toepassing zijn binnen het onderzoek.

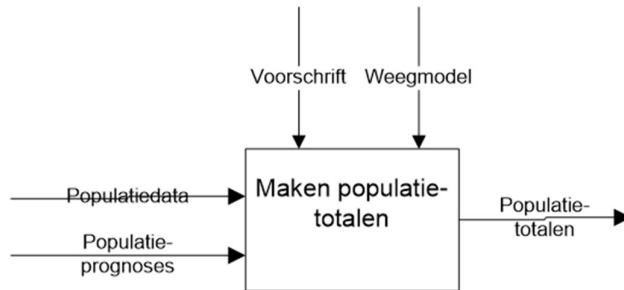
Figuur 12: Procesmodel Gaafmaken, imputeren en afleiden: Samenhang

2.12 Maken Populatietotalen

Voor het wegen zijn populatietotalen nodig. Het kan zijn dat de populatietotalen zelf geschat moeten worden aangezien de data bij de taakgroep Demografie niet altijd voldoende gedetailleerd en soms onvoldoende actueel zijn. Populatietotalen worden bepaald op het totale register, niet op de met register verrijkte waarneemdata.

Figuur 13: Procesmodel maken populatietotalen

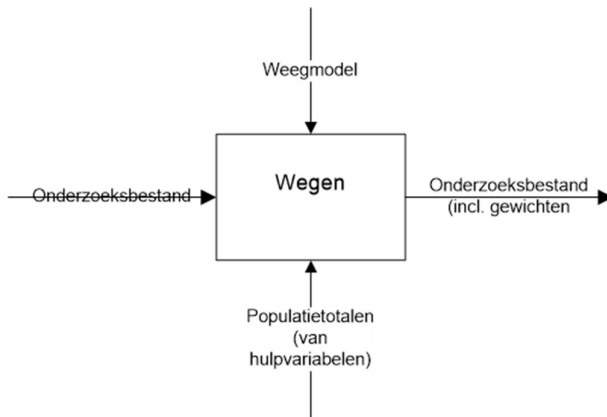

2.13 Wegen

Het wegen is de activiteit waarbij weegfactoren worden bepaald. In het weegmodel staat beschreven hoe het wegen moet plaatsvinden.

Bij het wegen wordt de verdeling van variabelen in de steekproef in overeenstemming gebracht met de verdeling daarvan in de populatie. Daartoe wordt aan iedere case een gewicht toegekend. Ten bate van het wegen zijn populatietotalen (hulpvariabelen) nodig op persoonsniveau. Tevens kan gewogen worden naar verdelingen waaraan het responsproces idealiter moet voldoen, bijvoorbeeld: elke dag evenveel respons of een gelijk responspercentage per mode. De weging resulteert in één of meerdere ophoogfactoren (afhankelijk van het aantal entiteiten waarvoor gewogen wordt).

Figuur 14: Procesmodel Wegen

3. Publiceerbaar maken

Bij het publiceerbaar maken worden de tabellen en het gewogen onderzoeksbestand statistisch beveiligd. Binnen het subproces "publiceerbaar maken" kunnen de hieronder genoemde processtappen plaatsvinden.

3.1 Maken micro output

Op basis van het onderzoeksbestand wordt de output (microbestanden) voor bijvoorbeeld de externe klant, SAL-SAD/SIL, CvB, DANS en/of Eurostat gemaakt.

De output voor de diverse afnemers bevatten meestal slechts een deelverzameling van de variabelen uit het onderzoeksbestand. Deze deelverzamelingen voor de verschillende afnemers worden in deze stap gemaakt.

SAL-SAD/SIL krijgen meestal het gehele onderzoeksbestand ten behoeve van het maken van publicaties. Hiervoor hoeven geen extra stappen gezet te worden.

3.2 Statistisch beveiligen microdata

De microbestanden voor de verschillende afnemers worden vaak nog statistisch beveiligd. De wijze van beveiliging kan wel verschillen.

Onder statistische beveiliging verstaan we hier het voorkómen dat er inhoudelijke conclusies over herkenbare eenheden kunnen worden getrokken op basis van gepubliceerd of anderszins beschikbaar gesteld CBS-materiaal. Uit de statistische publicaties van het CBS (StatLine-tabellen, web-artikelen, persberichten, wetenschappelijke artikelen) mogen zulke conclusies niet getrokken kunnen worden. Maar ook als het CBS microdata beschikbaar stelt voor wetenschappelijke analyse, moet deze grondregel van de statistiek overeind blijven.

3.3 Statistisch beveiligen standaardtabellen

De tabellen (t.b.v. de Externe klant, Ministeries, Statline, CvB, DANS en/of Eurostat) dienen ook statistisch beveiligd te worden.

4. Beschikbaar stellen

De statistisch beveiligde producten worden vervolgens als output geleverd (beschikbaar gesteld) aan diverse belanghebbenden, waaronder externe opdrachtgevers, verschillende ministeries, Eurostat, DANS, Centrum voor Beleidsstatistiek. Binnen het subproces "Beschikbaar stellen" kunnen de hieronder genoemde processtappen plaatsvinden.

4.1 Leveren microbestanden

Dit is de activiteit waarbij microdata daadwerkelijk wordt geleverd. Aan welke partijen geleverd wordt is afhankelijk van het betreffende onderzoek.

Er worden voor het onderzoek CV twee bestanden opgeleverd: een responsbestand met data voor de ene vragenlijstvariant en een responsbestand met data voor de andere vragenlijstvariant.

4.2 Leveren standaardtabellen

Dit is de activiteit waarbij de tabellen daadwerkelijk worden geleverd. Aan welke partijen geleverd wordt is afhankelijk van het betreffende onderzoek.